

HAFTANIN NOTLARI

17

nisan

Yeni bir vurgun!

■ Özel teşebbüse devlet eliyle vurgun yapmak imkânını sağlayan bir kanun daha Millet Meclisi'nde AP'lilerin oylarıyla kabul edildi. Özel sektör bünyelerinin Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu'nun aracılığıyla satınmasını öngören tasarıya karşı CHP Zonguldak Milletvekili Kenan Esengün'ün «Kişileri devlet eliyle zengin etmek istiyorsunuz diye itiraz etmesi üzerine konuşmacı ile AP'liler arasında karşılıklı küfürleşmeler oldu. TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan, belirli azınlığı devlet eliyle zengin etmenin AP'den önceki devirlerde başladığını belirterek «Bu tasarı AP'nin görüşüne uygundur ama Türkiye'nin çıkarlarına uygun değildir» dedi. Kanun yürürlüğe girdikten linyit sahibi özel işletmeler mallarını devleti komisyoncu olarak satmak suretiyle milyonlar kazanacaktır. Türkiye Odalar Birliği Başkanı Sarı Enver Batır ise Elâzığ'da kalkınmanın sadece özel teşebbüs sayesinde sağlanacağını söylemiştir. Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu!

Yolsuzluk!

■ PTT telekomünikasyon ihalesinde büyük çapta yolsuzluk yapıldığı ileri sürülüyor. İddiaya göre, telekomünikasyon için kurulacak şirkette çoğunluğun en geç 8 yıl sonra millî ortağa geçmesi dört yabancı firma tarafından kabul edildiği halde ihale bu şartı kabul etmeyen bir Kanada firmasına yapılmış bulunmaktadır. PTT ayrıca, diğer firmaların tenzilat tekliflerini de çöğnemmiştir. Böylece PTT 100 Milyon Lira zarara sokulmuştur. Yeni Ulaştırma Bakanı Saadettin Bilgiç'in meseleye el koyarak ihaleyi durdurması istendiği halde müdahalede bulunulmamıştır.

18

nisan

Para korkaktır!

■ Yeni Gazete'ye bir demec veren işadamı Vehbi Koç, paranın korkak olduğunu ve yüzde yüz emniyet istediğini ileri sürerek «Bu memlekette her sahada yapılması icap eden, çok büyük işlerimiz vardır. Bu işlerin başarılması siyasi istikrara, ahenkli, sistemli çalışmaya ve paraya muhtaçtır» dedi. Hemen arkasından da «İktisadi durumu sağlam olmayan devletlerin siyasi durumları da sağlam değildir. Bugünkü durumdan çıkmak mecburiyetindeyiz» demek suretiyle bir önceki sözleriyle çelişmeye düştü. Önce hangisi? Siyasi istikrar mı, iktisadi istikrar mı?

TÖS'ün muhtırası

■ Türkiye Öğretmenler Sendikası, çalışmalarının yönünü ve biçimini tayinde yararlı olur umuduyla yeni Millî Eğitim Bakanı İhami Ertem'e bir muhtıra verdi. Muhtıradaki eski bakan Deniz zamanında «öğretmen kıymatının şevkle, aşkla devam ettirildiği belirtildikten sonra öğretmenlere karşı davranışların durdurulması, öğretmen sorunlarının çözümlenmesi ve barış gönüllülerinin Türk okullarından uzaklaştırılması isteniyor. Öte yandan, Devrimel İşçi Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri İbrahim Güzelce, 17 Nisan'ın yıldönümü dolayısıyla bir bildiri yayımlayarak köy enstitüleri hareketinin öncülüğünü yapan Yücel'leri, Tonguç'ları saygı ile andığını ve bu hareketin yemini takipçisi olduklarını bildirdi.

Kanunlaştı

■ TİP'in şiddetli muhalefetine rağmen gemi adamları aleyhine hükümleri Meclis'ten geçen Deniz İş Kanunu Tasarısı Senato'da kabul edildi.

19

nisan

Hariçten gazel

■ Türkiye'nin iç meseleleri hakkında sık sık hariçten gazel okuyan Amerikan Yardım Kurulu Başkanı James Grant, Türkiye'nin memnuniyet verici şekilde kalkındığını söyleyerek «Türkiye 1970'den sonra geri kalmış ülkelere yardım edecek duruma gelecektir» dedi. Dünyanın hiç bir yerinde küstahlığın bu derecesini görülmemiştir. Bugüne kadarlık iktidarlara kabul ettirdikleri özel teşebbüs rejimiyle Türkiye'yi bağımlı durumda bırakan Amerika'nın bu işgüzar temsilcisi pekâlâ bilir ki, Türkiye'nin değil 1970'e, yirminci yüzyılın sonuna kadar bu muhtaç durumdan kurtulması mümkün değildir. Meğer ki düzen değişsin... Bay Grant'ın dilinin altındaki bakla başkadır. Nitekim Amerikan taraftarı Bahâlide Sabah Gazetesi dahi AİD Başkan'ının sözlerini şöyle yorumlamıştır: «Bu diplomatik cümlelerin Türkçesi şu: Amerikan yardımı 1970'te kesilecek. Ancak, bu kesilme, Amerika'nın Demirel'e empoze ettiği ve plana soktuğu önce tarım ve turizm, sonra sanayileşme esasına dayanan proje gerçekleşirse mümkün olacaktır.

Kendir faciası

■ Kastamonu çevresindeki kendir üreticileri perişan durumda bulunmaktadır. Kendir üreticileri emeklerinin karşılığını alamamakta, ürünleri para etmemektedir. İktidar jüt ve sisal ithalinin kotadan çıkarılacağını bildirdiği halde aynı günlerde yayınlanan Resmî Gazete'de kendir üreticisinin baş düşmanı olan jüt ve sisal ithalinin kotagörülmüştür. Bir avuç ithalâtçının çıkarları uğruna ihmal edilen kenevir üreticileri, toprağı ve kendiri işleye işleye kan tıkmış elleriyle kara kara düşülmektedir.

Solun zaferi

■ Japonya'da yirmi yıldan beri ilk defa 11 Milyon nüfuslu Tokyo'nun Belediye Başkanlığı seçimini sosyalist aday Prof. Minobe kazandı. Sosyalistlerin bu zaferi, Japon iç politikasında «esola açılış» olarak kabul edilmektedir.

20

nisan

Ya öteki bölgeler?

■ İstanbul'un meselelerini görüşmek üzere toplanan İstanbul Bölge Kalkınma Kongresinde mutlu azınlık temsilcilerinin ve Başbakan Demirel'in za'fı görüşler ortaya atması üzerine konuşan DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler'in meselelerin temeline inen ve

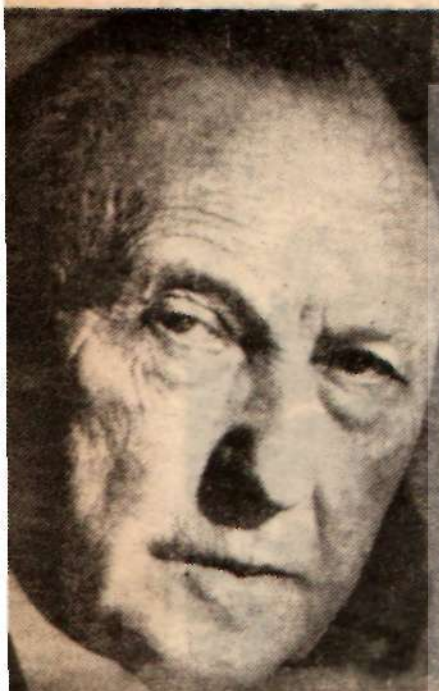
mevcut düzen değişmedikçe bölgesel sorunların da çözümlenemeyeceğini belirten konuşması Vali Vefa Poyraz'ın müdahalesiyle öneldi. Kongrenin yurt gerçeklerinden uzak tutumu karşısında bazı temsilci toplantı salonunun kapısına «İstanbul'u kalkındırınız diyelim, ya Hakkâri ne olacak?», «Dertlerini savunduğunuz kimselelerin temsilcisi var mı?», «Köy enstitülerinin açılmasını istiyoruz...» yazılı dövizler astılar. Toplantının en ilginç açıklamasını ise İETT Müdürü Saffet Gürtav yaparak hiç çöp parası ödemeyen Hilton'un temizlik masraflarının belediyeye 40 Bin Lira'ya patladığını söyledi. Bölge kalkınmasından kimlerin kalkınmasının kastedildiği bu açıklamadan da anlaşılacaktır.

Fırsat bildiler

■ Geçen hafta ölen Prof. Ali Fuat Başgil'in cenaze törenini fırsat bilen din istemecileri gövde gösterisi yaptılar. Millet Meclisi Başkanı Bozbeyli başta olmak üzere bütün AP ricallinin katıldığı törende tekbirler getirildi, cenaze namazı Diyanet İşleri Başkanı tarafından kılındı. Gerçeklerin çörel 27 Mayıs'a dil uzatmaya kadar vardı ve Belediye İmamı Başgil'in Balıkcı'da geçirdiği günlerden söz açarak «Zalimlere usak olmadır» dedi. Sağer gazeteler de Başgil'i ikinci demokrasî şehidi ilan ettiler.

ANT yargılandı

■ Şadi Alkılıç'ın beraatini isteyen International Amnesty Kurumu'nun Yargıtay'a yaptığı müracaat dolayısıyla ANT'nin 6 ncı sayısında yayınlanan «Dünya Alkılıç'ın Beraatini İstiyor» başlıklı yazısından dolayı dergimiz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Doğan Özgüden geçen çarşamba günü İstanbul Toplu Basın Mahkemesi'nde yargılandı. Sorgudan sonra duruşma başka güne ertelendi.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Batı Almanya'yı yıllarca Amerika'nın dümensuyunda yöneten Adenauer geçen hafta 91 yaşında öldü

GRANT (Bir fetvacı)

Eaşkan Sıay'ın Amerika ziyareti sırasında Demirel iktidarına güvenlerini açıklayan Amerikan işadamlarının temsilcileri geçen hafta Türkiye'ye gelerek yeni yatırım imkânlarını araştırdılar ve bu arada Başbakan Demirel ile görüşerek Türkiye'de girişecekleri teşebbüsler için kendisinden garanti aldılar

Beklenen darbe

■ Yunanistan'da sol cephenin gittikçe kuvvetlenmesi karşısında beklenen faşist darbe bir kral kararnameyle gerçekleştirildi. Kral Konstantin bütün temel hak ve hürriyetleri yürürlükten kaldırdı, tekrar idam cezası koydu. Başta parti liderleri ve sendika başkanları olmak üzere 8500 kişi tutuklandı, Başbakanlığa Yargıtay Başkanı Kollias, Başbakan Yardımcılığı ve Savunma Bakanlığı'na da Korgeneral Spandikakis getirildi. Yer yer mukavemet hareketlerinin belirildiği Yunanistan'da kısa zamanda bir karşı darbe ya da iç savaş patlak vermesi bekleniyor. (Bu konudaki yorumlu haberimiz 4. sayfadadır.)

Alkılıç dâvası

■ Şadi Alkılıç'ın Yargıtay'daki murafaasında avukatları, karara varılması için Anayasa Mahkemesi'nin Türk Ceza Kanunu'nun 141 ve 142. maddede hakkında açıklayacağı gerekçenin beklenmesini istediler. Murafaa 10 Mayıs'a bırakıldı. Anayasa Mahkemesi gerekçe tesbit ederken komünizmin sınırlarını da çizerek 141 ve 142. maddelere açıklık kazandırmaya çalışıyor. Gerekçenin yakında açıklanması bekleniyor.

Saldırıları

■ Yazar arkadaşlarımızdan TIP İstanbul Milletvekili Çetin Altan ile Refik Erduran Ege Bölgesi'nde halkla temas gezisine çıktılar. Gittikleri her yerde büyük ilgi ile karşılanan yazarlardan Çetin Altan, İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Talebe Cemiyeti'nin düzenlediği "Atatürk ve Sosyalizm" konulu konferansta konuşurken bir takım sağıclar toplantıyı sabote etmeğe kalktıysa da, devrimci gençlerin müdahalesiyle kapı dışarı edildiler. (TIP toplantılarına yapılan saldırılar ve Çetin Altan'ın dokunulmazlığının kaldırılmasına karşı protestolarla ilgili haberimiz 3. sayfadadır.)

DISK'in protestosu

■ DISK Genel Başkanı Kemal Türkler, Yunanistan'daki darbe ile ilgili bir demec vererek "Sermaye çevrelerinin çıkarı için halka karşı orduyu kullanan kral, demokrasinin sillesini mutlaka yiyecektir" dedi. DISK Genel Sekreteri Gülece de, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na bir telgraf göndererek krizin işçi sendikalarını kurma hakkını kaldırmasını protesto etti. Türkiye'deki sağcı basın ise, krizin darbesine alkış tutmaktadır.

Demirel konuştu

■ Başbakan Demirel, uzun zamandan beri ara verdiği basın toplantılarına yeniden başladı. Solcu dergilerin çağırılmadığı basın toplantısında Demirel, ekonomik konularda "nurlu istikbal" manzarası çizdikten sonra birbirleriyle çelişen sözler söyledi. Siyasal alanda hürriyet, güven ve huzur havasının mevcut olduğunu ileri sürdükten sonra "huzuru sağlamak için yeni tedbirler alınacağından" söz etti. Dış politikamızın milli vasfı haliz olması gerektiğini ileri sürerken Amerika'ya karşı çıkanları milli menfaatlere aykırı davranmakla suçladı. Özel teşebbüsün gelişmesini sağlayacak tedbirleri sayarken sosyal adaletten dem vurdu. Dünyanın her yerinde Türk parasının değerinin düştüğü hatırlatıldığı halde "Böyle bir şey yoktur" diyecek kadar gözü kapalı konuştu.

CHP Kurultayı

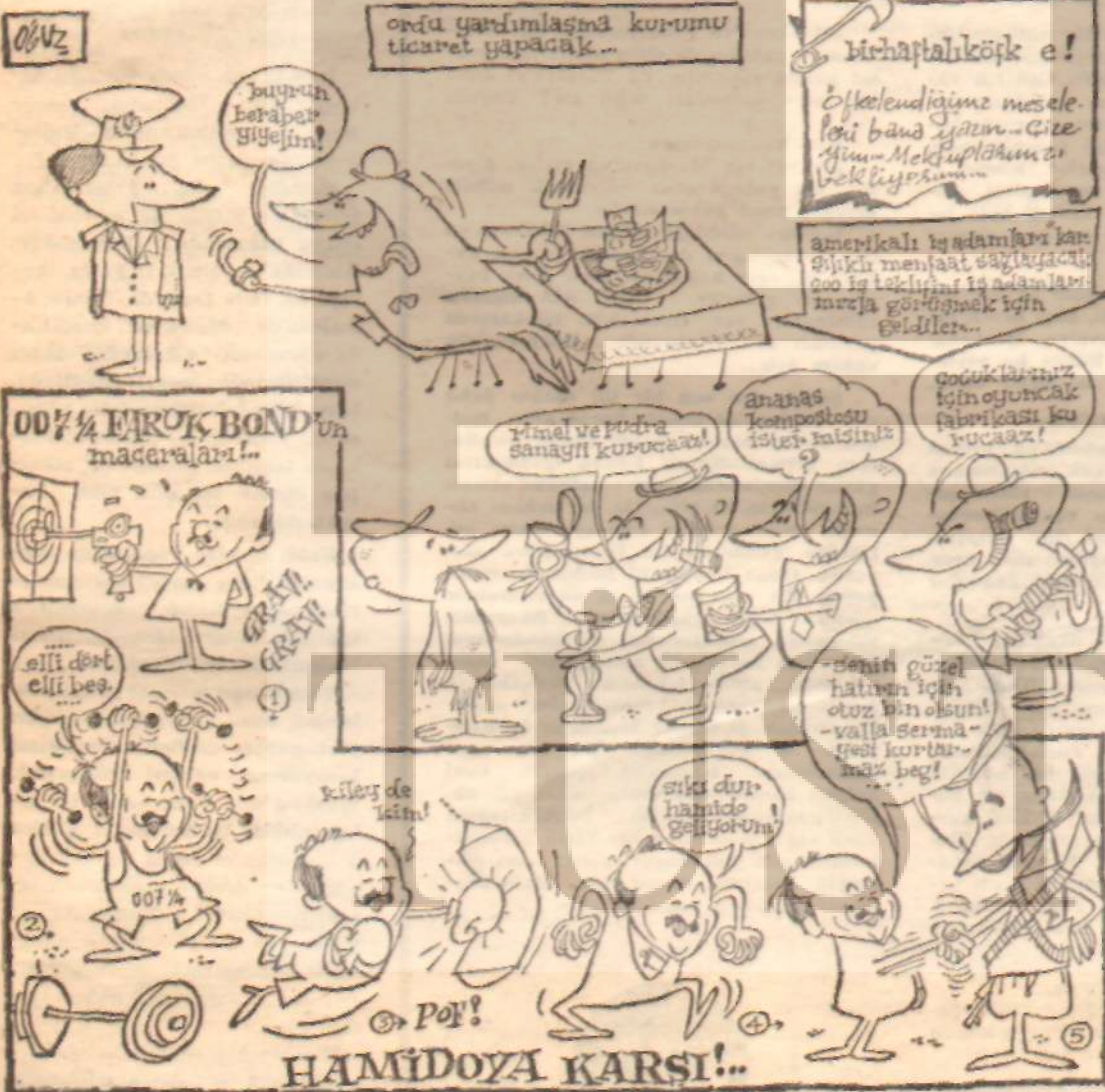
■ CHP Kurultayı bu hafta cuma günü Ankara'da toplanacaktır. Ecevit'çiler ile Sekizler arasındaki söz düellosu şiddetlenirken teşkilatta da taraftarlar arasında sık sık kavgalar patlak vermektedir. Partinin mukadderatını İnönü tayin edecektir.

KAFANI SEN DÜZELT, DEMİREL!

KIBRIS'a Türk müdahalesinin Washington tarafından önlenmesinden bu yana Türkiye'de tek kişi kalmamıştır ki, Türk Ordusu'nun NATO emrinde bulunduğunu ve Amerika'nın izni olmadan en önemli milli meselelerde dahi en ufak bir harekâta girişemeyeceğini bilmesin... Nitekim bu vahim gerçeğin ortaya çıkmasından sonra NATO komuta zinciri dışında bir milli ordu kurulacağına dair bazı haberler yayımlanmıştır, ancak işin içyüzü kesinlikle öğrenilmemiştir. İşte, Türkiye için hayati önem taşıyan bu konuyu aydınlığa kavuşturmak üzere geçen hafta gazeteciler iktidarın başına sormuşlardır: "Türkiye'de NATO dışında bir milli ordu var mıdır?" Süleyman Bey'in bu soruya verdiği cevap ise tam bir demagoji örneğidir: "Herkes kafasını düzelsin. Türkiye'de bir ordu var, o da Türkiye'nin milli ordusudur." Amerikan işadamlarıyla yaptığı "tatlı kâh" sohbetinin sarhoşluğu içinde Demirel ya soruyu anlamamış, ya da anladığı halde böyle geçiştirmek işine gelmiştir...

HİÇ şüphe yok ki, Türk ordusu bir milli ordudur; çünkü o orduya eli silah tutan tüm er kişiler, hem de Süleyman Bey gibi kırkına kadar beklemeyen, hayatlarının en verimli iki yılını etleriyle, kemikleriyle vermektendir. O orduyu bu fakir millet, dışından tırnağından arıtarak ayakta tutmaktadır. Ne var ki, mesele, orduyu kimlerin meydana getirdiği değil, kimlerin ona komuta edeceği meselesidir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra "komünizmin tehlikesine karşı cephe" sloganıyla Amerika'nın müttefikli haline getirilen ülkelerin hemen hepsinin orduları Amerikan generallerinin emir ve komutası altına sokulmuştur. Ayrıca ordu kuruluşları, silah ve cephaneler de Amerikan standartlarına uydurularak bu kuvvetler tam anlamıyla bağımlı hale getirilmişlerdir. Böylece, aslında milli nitelikte olan orduların milli gayeler için kullanılması inkâmı ortadan kalkmıştır. Amerikan emperyalizmi bununla da kalmamış, bu orduların yüksek rütbeli subaylarını, büyük maddi imkânlar sağlayarak imtiyazlı duruma getirmiş, kendi hallından kopartmıştır. Öyle ki, bu ülkelerde sol kuvvetlerin gelişmesi Amerika'nın ve onunla işbirliği halindeki yerli ekonomik ve siyasal iktidarların çıkarlarını tehlikeye düşürdüğü zaman bu ordular faşist darbeler için vurucu kuvvet olarak kullanılmağa başlanmıştır. İşte Yunanistan'daki darbe, Latin Amerika ve Güney Doğu Asya'da örnekleri çok görülen bu gibi hareketlerin en yenisidir ve herhalde sonucusu değildir.

15 yandan beri Amerikan generallerinin emir ve komutası altına sokulan Türk Ordusu'na da aynı oyuna getirmek ve kendi halkından koparmak yolunda endişe verici belirtiler vardır. Askeri okullar statüsü fakir halk çocuklarının subay çıkmasını önleyecek biçimde değiştirilmekte, Askeri Personel Kanunu ile yüksek komutanlara büyük maddi imkân ve imtiyazlar tanımakta, daha da ileri gidilerek subayların ortak bulunduğu Ordu Yardımlaşma Kooperatifi yabancı şirketlerle kârlı ticaret işletimine sokılmakta, asker ticaret hayatına ilmektedir. Bu gidişle, Yunanistan örneğinde olduğu gibi, yüksek komuta heyetinden bir kaç kişinin saptırılması ve Türkiye'nin sonu karanlık maceralara sürüklenmesi ihtimallî gözden uzak tutulmamalıdır. Böyle bir durum Demirel'in de işine gelebilir ama geleneği itibarıyla devrimci ve büyük gövdesiyle halktan yana olan Türk Ordusu, bu cür'etin sahiplerine çulmüddarının bedelini ergeç misliyle ödecek bilince sahiptir. Eğer düzeltilmesi gereken bir kafa varsa o da Demirel'in kafasıdır ve başkalarının düzeltilmesine meydan vermeden bu kafayı Demirel kendisi düzeltmelidir!

Diktatör Kral Konstantin

■ Sağıc darbenin hedefi: Papandreu

Olayın sebepleri nelerdir? Kuvvet kimdedir? Amerika'nın etkisi var mıdır? Kıbrıs'ta ve Orta Doğu'da ne gelişme beklenebilir? Türkiye için önemi nedir?

BİR ASKERİ DARBENİN ANATOMİSİ

21 Nisan 1967 Cuma sabahı erken saatlerde Yunanistan, uzun zamandan beri beklenen faşist askeri darbeye sahne oldu. (Bak: ANT, 21 Mart 1967, sayfa 12; ANT, 11 Nisan 1967, sayfa 12) Böylece Amerika'nın yardım elini uzattığı her memleket gibi, bütün mukadderatını Washington'a bağlamış olan Yunanistan da şaşmaz bir süratle fe-

laketin kucağına sürüklendi. Bundan böyle kim başa geçerse geçsin, kim ne söylese söylesin, Amerikan usaklığı yapmadan demokratik mufuluğa kavuşulamayacağı iddiasındaki komprador grup da dahil her sınıf Yunanlı, ıstıraplarla dolu devreler geçirecektir. Faşizmin bir sistemi olmadığı anlaşılabacaktır.

Peki bu ıstıraplar, bu zaman kaybı neden? Niçin faşizim? Çünkü, batı blokunun ve kapitalist dünyanın lideri Amerika, Amerika'nın Yunanistan'da satın aldığı bir kaç siyaset adamı, yine Washington'un kandıracağı bir kaç asker, modası çoktan geçmiş krallık müessesesi, asalak asiller sınıfı ve büyük vatan hainleri tarafından dizginleri

çekilen kukla komprador sınıfı, Mayıs seçimlerinde solun zaferini önlemek, Yunanistan'daki sosyal gelişmeyi geciktirmek çabasıdadır. Bu faşist darbenin figuranları ki: şunlardır: 1) Damarlarında tek damla Yunan kanı dolamayan, bütün ecdadı Batı Avrupalı olan ve Danimarkalı Prenses Anne Marie ile evlenmiş bulunan

bir asil genç: Kral Konstantin, 2) Başta General Spandidakis olmak üzere yüksek rütbeli sağcı subaylar, Kıbrıs'ta çahşan (eski Nazi taraftarı, şimdiki EOKA) General Grivas, Amerika yönetimindeki Yunan Milli Eranıyeti (K.Y.P.) mensupları, 3) Konstantin Mitsotakis ve Yani Çuderos başta olmak üzere, Washington'a kendilerini satmış siyaset adamları, 4) Kral Konstantin'in çevresinde toplanmış, asilik iddiasındaki bir avuç geri kafalı, 5) Başta Onasis ve Narakos gibi zenginlerin buldukları muthu azınlık grubu, 6) Bütün bu grupları kendi hazırladığı planlara göre kullanan Birleşik Amerika.

İpin ucunu elinde tuttuğu anlaşlan batı blokunun "süper lideri" Amerika, neden Yunanistan'da darbe yaptırmıştır?

Bilindiği gibi, Amerika'nın Sovyetler Birliği ile mücadelesi dünya çapındadır. Yunanistan, Amerika'nın Uzak Doğu'da, Avrupa'da, Orta Doğu'da, Güney Amerika'da, füzesavar imalatında ekonomik alanlarda, zenci meselelerinde, sosyal konularda, barış lehindeki nümayişler konusunda sıkıştığı şu günlerde karşısına tehlikeli problemler çıkarılmış önemli bir kilit ülke karakterindedir.

Kaldı ki, yine Yunanistan, diplomatik "alış veriş" görüşmelerinde Amerika'nın Sovyetler'e üzerindeki taviz tanıma niyeti beslemediği bir ülkedir de...

Yunanistan, normal siyasi yollardan, yani anayasaya uygun parlamenter usullerle sosyalizmi benimseme eğilimi gösterirse, Washington, emperyalist bir alışkanlıkla, bu gelişmeyi sadece Yunanistan'ın bir iç işi saymayacak ve derhal müdahale edecektir. Çünkü, Yunanistan'ın yüzde yüz Amerikan tesir sahasında bulunmasını istemektedir. İşte son darbenin asıl nedeni budur.

Washington yöneticilerini, Yunanistan'ın iç işlerine müdahale

Moskovaya, Moskovaya...

Ş U Adalet Partisi hükümeti her gün biraz daha, biraz daha gayrimesrura düşüyor. Bizim gayretimiz, yani emekçilerden yana, Türk milletinin menfaatlerinden yana olanların gayretli bu gözü dönmüş iktidarı Anayasa sınırları içinde kalmaya çekmek olmalıdır. Delirmiş, gözü dönmüş, şaşırmış bir insan ucurumun başındaysa, yuvarlanmak için adım atmamak üzereyse, onu öyle bırakamayız. Ve bir takım insanları, bir düzeni de birlikte ucuruma götürecekseler hele, hiç bırakamayız. Ama bütün gayretimiz de boşa gidebilir.

Türkiye İşçi Partisi mesru bir partidir. Onu kanunlar korur. Ama Adalet Partisi Hükümeti kanun falan dilemez, örgütlediği çetelerini İşçi Partilerine üstüne salırlar. Düzen dışı, insani olmayan baskılara başvurur.

Adalet Partisi'nin zorbalıklarının saldırdığı İşçi Partisi toplantılarının ikisinde ben de vardım ve konuşuyordum. Diyordum ki:

«Geri kalmış memleketlerde içerdeki burjuvalar çoğunlukla dış sömürücülerin usaklarıdır. Onların menfaatleri dışardaki sömürücülerin menfaatleriyle birliktir. Kendi memleketlerinin menfaatleriyle içerdeki burjuvaların menfaatleri taban tabana zıttır. Bir de bu burjuvalar, memleketlerinin insanlarını yabancı kapitalistlerle birlik olarak sonuna kadar soyabilmek için kendi memleketlerinin kışkırtıcı öldürme çabıdır. O, kölelikte sonuna kadar kalsın diye her şeyi yaparlar. Köle kendi köleliğini kabul eden alçalmış bir kitledir. Köleliğini kabul etmeyen kişi, millet köle sayılmaz. Bakın şu burjuva usaklarına, dillerine pelesenk ettikleri geve, ne diyorlar, bakın şu usaklara, şu kölelere, şu millet haysiyetine kurban olan alçaklara Amerika olmazsa biz bu çağda yaşayamayız. Biz bağımsız yaşayamayız. Milleti köleliğe alıştıyorlar.

Böyle konuşmak onurlu bir milletin vatandaşına yakışmaz. Burjuvalar milletlerin vatandaşları değildir. Onların vatandaşları yoktur. Onların vatanları paralıdır. Millet köle olsun, ellerinde kölece yasasın diye birliği parçalamağa, kültürü öldürmeğe çabırlar. Bunun içinde dini kullanırlar, mezhepleri, dilleri, soyları kullanırlar. Milleti köle bırakmak için her kutsal varlığı kullanırlar...»

Ben böyle konuşuyordum ki, bir ses geldi. Bu, çember sakalı, başı bereli bir adamın sesiydi: «Moskovaya, Moskovaya...» Şaşırıp kaldım. Bütün bu söylediklerimin Moskovaya'ya ne ilgisi vardı.

«Moskovaya Moskovaya...»

«Ben, dediğim, Moskovaya gittim geldim. Niçin bu kadar çok istiyorsunuz benim Moskovaya'ya gitmemi? Güzel şehir Moskovaya... Bu kadar çok istiyorsanız Moskovaya'ya gitmemi, bir fırsatım bulursam, hatırımız kalmaması diye gene gider gelirim. Sırf sizin gül hatırımız kalmaması diye...»

«Bu burjuvalar, bizi dünyanın en geri milleti yaptılar. Ocağımızı söndürdüler. Bizi bu hale getirdiler. Türk milletini topyekun ölüme mahkum ettiler. Türkiye açlıkla karşı karşıya. Hiç bir düşman bu burjuvaların Türk milletine yapacağı yapamazdı. Hiç bir milletin gücü Türk milletini, dünyanın en büyük imparatorluklarında birleşik kurmuş, büyük Anadolu uygarlığını, kültürünün üstüne oturmuş, Yunusu, Sina'nı, Mustafa Kemal'i, Nazım Hikmeti yetiştirmiş bir millet olan Türk milletini, hiç bir milletin gücü bu hale getirmeğe yetmezdi.»

«Moskovaya Moskovaya...»

Eskişehir H Başkanı, genç, cesur, çahşkan, öğündüğümüz genç kavga adamı Turgut Kazan karşılık veriyor:

«Moskovaya gitmiyeceğiz. Biz Moskovaya gidelim de sizin ağalarınız parsel parsel yapınsınlar da Türkiye'yi daha bir iyice satsınlar, değil mi? Yağma yok...»

Ben konuşuyordum:

«Haydi biz Moskovaya'ya gittik, diye- lim. Bu yoksul otuz milyonluk milleti nereye, nasıl götürelim?»

Başları sıkıştığı zaman Moskovaya da, Vaşington'a da, Londra'ya da, Pekin'e de, eğer kabul ederlerse Türk burjuvaları giderler. Onun için dışarda fabrikaları var. Onun için bankalarda paraları var. Onun için... Burjuvazinin vatanı yok...»

Şimdi size son bir iki sözüm daha var. Türkiye'de oturan burjuvalar... Halkın dinini, halkın İmam Hatip Okullarına yerleştirildiğini fikara çocuklarını gâvur sömürücülerinin kalkması olarak kullanmayın. O bilincisiz, bir lokma ekmeğe muhtaç fakir fıkarayı bizim üstümüze göndermeyin. Biz, onlara acıyoz. Onun içindir ki mukabele etmiyoruz. Bir sabrınız taşar da mukabele edersek masa yaptığımız o fikiraları karşınıza almıyacağız. O kandırılmış fikiraları karşınıza alacağımızı sandıyorsanız aldandıyorsunuz. Mukabeleye karar verirken karşınızdakiler sizler olacaksınız. O zaman Hanıya'yı da Konya'yı da görürsünüz. Bu size son ihtarımdır. Kendinizi toplayın. Geri kalmış memleketin burjuvaları siz zaten gayrimesrudasınız. Demokrasinin yüzü suyu bürmetine her türlü kötülüklerinize göz yumuluyor. Fazla aşırı gitmeyin. Anayasa dışına daha fazla düşmeyin. Aklınızı başınıza alın.

Yarım Aydınlar

YARIM aydınlar konusuna zaman zaman dokunulmuş fakat Türkiye'nin pek önemli bir meselesini teşkil eden bu davaya gerektiği kadar kimse eğilmemiştir.

Yarım aydın, kompradorların işine yarayacak kadar okumuş, ama Türkiye'nin çıkmasını anlayarak ona çözüm yolu bulacak kadar görüşü ve kişiliği keskinleşmemiş bir tiptir...

Bir çeşit Haremağası da diyebilirsiniz buna... Görünüşü göre erkek ama tehlikesiz bir erkektir...

Yarım aydının görünüşüne bakarsanız okumuş yazmış gibidir. Ama komprador burjuvazisi için hiç bir tehlikesi yoktur. Bir defa sınıf ayrımlarını göremez. Hangi mevkî gelirse gelsin proletarya sınıfıyla burjuva sınıfı hakkında herhangi bir bilgiye sahip değildir.

Kendi kısır dünyası ortasında başarıları ve başarısızlıkları daima fertlere bağlar. İktisat ve sosyoloji meseleleriyle ilgilenmez. Bu yüzden de dünyanın en aptal yorumlarını yapar. Özgürlük üstünde hiç düşünmemiştir. Bir tek özgürlük bilir; o da burjuvaların sömürü özgürlüğüdür. Hukuk üstünde de hiç düşünmemiştir. Ona göre hukuk, burjuvaların yaptığı kanunlarla bu kanunların uygulanmasından ibarettir. Demokrasiye dair de fazla bir fikre sahip değildir. Ona göre demokrasi, burjuva sınıfından hangi kadronun devleti yöneteceğine ait bir seçimdir. Siyasi tartışma ise burjuva kadruları arasında kapitalizmi en iyi şekilde uygulama tartışmasıdır. Yarım aydının ufku buandan ibarettir.

Ona bu ufku ötesinde hiç bir şey anlatamazsınız. Sınıf ayrımlarını, sınıfların iktisadi metodlarını sokamazsınız kafasına... Neden burjuvazi ancak kapitalizmi, proletarya da ancak sosyalizmi uygulayabilir, kavrayamaz.

Durur durur:

— Peki, meselâ Türkiye sosyalist olursa ben kaç para kazanacağım, diye sorar. Kendine güveni yoktur. Azini yarıtlakçılık, dalkavukluk, riyakarlıkta tamamlanmaya çalışır.

Her şeyi yarımır. Kişiliği, bilgisi, anlayışı, burjuvalığı, nezaketi, mantığı hepsi yarımırdır...

Sağlam bir meslek adamı olamaz. Sağlam bir şöhrat olamaz. Sağlam bir kültür öncüsü olamaz. Sağlam hiç bir şey olamaz. O yüzden de korkak ve komplekslerle bunalmıştır...

Elüne fırsat geçince kişilik taklidi yapar. Suratını asar, burununu şişirir, cart curt etmeye özenir... Evde yakınlarına bol palavra atar. Kendini över... Ama çok içinden sıfır olduğunu bilir... Bunu çakacaklar diye ödü kopar... Bazı sorularla karşılaşırsa yuvarlak laflarla zavallılığını örtmeye uğraşır...

Artık sadece geri ülkelerde göze çarpan çağ dışı kalmış bir garip türdür yarım aydın.

Türkiye'de de bu çeşit yarım aydınların modası geçmektedir. Köylüler, işçiler, öğrenciler yarım aydınları kolayca teşhis etmekte ve eğlenmektedirler onlarla...

Hiç okuma yazma bilmeyen insanlara gerçekleri anlatmak, yarım aydınların şartlanmış basit kafalarını uyandırmaktan çok daha kolaydır.

Meselâ Türkiye'de sınıf ayrımını en iyi köylüler anlamaktadır. Yarım aydınlar ise bir türlü çakamazlar bu sınıf için... Bu gidilecek çakacakları da yoktur. Kazara bir sosyalist ülkeye gitseler orada burjuva sınıfının olmadığını umut, kalmakta olan proletarya ile sömürücü burjuva zenginliğini kıyaslarlar. Ve meselâ Tahran'ı Bükreş'ten daha ileri bulurlar. Yani Roman emekçileriyle İran kompradorları arasında yaparlar kıyaslamayı ve İran kompradorlarının düzenini beğenirler.

Böylesine habersizdirler dünyadan...

Ne milli gelir hesaplarıyla, ne ithalat ihracat hesaplarıyla, ne plan hesaplarıyla asla uğraşmazlar...

Nerede gece kulübü daha fazlaysa orası kalkınmıştır mubarekler için.

Uzun süre uğraşım bu yarım aydınlarla... Öylesine aptalca sorularla karşılaştım ki, uğraşmaktan vazgeçtim. Okumayı anlamayı, görmeyi öğrenmeyi birbirine karıştırıyorlardı.

Türkiye sosyalist döneme geçtikten sonra bu yarım aydınlarla epey sıkıntı çekecektir. Ve Bizans kompradorlarının Türk halkına başına musallat ettiği son beik da onlar olacaktır.

döneminde tasarının çıkması için çalışıyoruz."

Öte taraftan İçişleri Bakanı Faruk Sükan'ın zabta kuvvetleri doğu bölgesinde eskiyayı dağdan düze indirirken büyük

pazarı'nda AP'lilerin kıskırtmasıyla TİP toplantısına karşı nürular ve İmam Hatip Okulu öğrencileri tarafından girişilen sabotaj hareketi, geçen hafta başında da Eskişehir'de tekrarlanmıştır.

Anlaşılmaktadır ki, er veya geç Türkiye'ye terörü hakim kılmak isteyen AP iktidarı, memlekette sola karşı bir hava yaratmak gayretindedir. Arkadaşımız Çetin Altan'ın milletvekili dokunulmazlığının kaldırılması teşebbüsü de bu hesaba dayanmaktadır. AP organlarının, "Basın Diyor Kİ" sayfamızda zaman zaman iktibas ettiğimiz yayınlarına bakılırsa, zorbalık sadece TİP toplantılarına münhasır kalmayacak, bütün devrimci müesseselere ve kişilere yöneltilecektir.

Ve başta Amerika olmak üzere bütün çıkarıcı çevrelerin bir an evvel gerçekleştirilmesini istedikleri terör devri, anayasaya aykırı da olsa, Terör Kanunu'nun çıkartılmasıyla kanunî bir nitelik kazanacaktır.

Ancak, yukarıda da belirttiğimiz gibi uyanık güçlerin direnişi iktidarın oyununu boz-

muştur. Terör Tasarısı'nın açıklanması anayasa cephesinden en şiddetli tepkiyi görmüş, Çetin Altan'ın dokunulmazlığını kaldırma teşebbüsü de devrimci ruhla sert şekilde protesto edilmiştir. Meselâ Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu, yayınladığı bildiri "anayasa ilkelerini savunan bir milletvekilinin dokunulmazlığının kaldırılmasına karşı olduğunu" açıklamış. İktisatîlar Fikir Kulübü ise "Anayasaya sahip çıkmış namuslu insanlar olarak bu hukuk cinayetinin işlenmesine karşı çıkacağız" diye sona eren bir bildiri yayınlamıştır. TMTF Yürütme Başkanlığı ile İzmir Yüksek Tahsil Gençliği Cemiyet ve Federasyon Başkanları da ortak bir bildiri yayınlamışlardır. "Yeni bir 28 Nisan" olarak nitelendirilmişlerdir.

Bu tepkiler karşısında şaşkınlık içinde bulunan, ama çıkarıcı çevrelerin emrini de yerine getirmek zorunda olan AP yöneticileri, şimdi CHP Kurultayı'nın sonunu ve Anayasa Mahkemesi'nin 141 ve 142. madde hakkında vereceği gerekçeyi beklemektedirler.

ettiren diğer bir sebep de, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Orta Doğu'da bir (kuvvetler dengesi) bulunmamasıdır. Gerçi Amerika Orta Doğu'da İngiltere, Fransa ve İtalya'dan boşalan liderlik mevkiini baltı bloku namına tek başına devralmıştır ama, Sovyetler Birliği karşısında Orta Doğu'da bir status quo kuramamıştır. Amerika Orta Doğu'ya tek başına hâkim olamamaktadır. Sovyetler'in ağırlığını bu petrol bölgesinden söklüp atamamaktadır. Bununla beraber, kendisini Orta Doğu'dan çıkıp gitme durumuna düşecek kadar zayıf da görmemektedir. Öyleyse, Amerika'nın Orta Doğu'da savaşa başvurmadan bir status quo kurabilmek için Sovyetler Birliği ile anlaşması, yani hasmına bazı tavizler vermesi gerekmektedir. Ne var ki, Amerika'nın Sovyetler'e Orta Doğu'da vermeyi düşündüğü tavizler, Yunanistan'ın dışındadır. Ayrıca, Yunanistan dışında tavizler verdikten sonra Amerika'nın Arap ülkelerinden başlayıp Kıbrıs üzerinden geçen bir savunma hattını Yunanistan'a başlama planları da vardır.

Darbenin üçüncü sebebi ise, doğrudan doğruya Yunanistan'ın özel durumu ile ilgilidir. Yunanistan, hristiyan milletlerin gözünde itibarlı bir ülkedir. Amerika'daki Yunan asıllı işadamları Yunanistan'ın sosyalizme kaymaması için ellerinden gelen gayretli esirgememektedirler.. Ortodoks kilisesi açısından da Yunanistan Amerika için büyük önem taşımaktadır. Enosis halinde Kıbrıs'ın da katılmasıyla büyüyecek bir Yunanistan ise Akdeniz'in ortasında (tıpkı Formoza gibi) coğrafi bir öncelik kazanacaktır.

İşte, krallığa karşı açıkça cephe almış bulunan ve Yunanistan'daki sol hareketin lideri durumunda bulunan Papandreu'nun gelecek ay yapılacak seçimleri kazanacağını anlaşılmış, yukarıda sıralanan sebeplerden dolayı, Amerika'yı ve onun Yunanistan'daki uşaklarını faşist bir darbeye itmştir.

Peki, şimdi ne olacaktır? Darbe yöneticisi askerlerin radyoda "NATO'ya bağlıyız" sözleriyle başlayan hareketi, Yunanistan'ı pernelere sürükleyecektir?

Her ne kadar darbeyi mazur göstermeye kalkan kararı Kral imzalamışsa da, Konstantin hareketin ikinci derecede aktörlerindedir. Kral faşist generallerin dümensuyuna gitmiştir. İhtilal hükümetine ne kadar sivil sokulursa sokulsun, yönetim işleri generallerin elinde kalacaktır. Seçime gidilebile, bu ancak sol cephe adamakıllı ezildikten sonra mümkün olacaktır.

Ama bütün bunlara rağmen, Yunanistan'da halk kitlelerinin büyük çoğunluğu, siyasi olgunluğa sahiptir ve bilinçlidir. Amerikan'ın teşvikiyle girişilmiş bir askeri darbeyi yanlış değerlendirmesi mümkün değildir. Esasen çoğunluk krallık ve faşizm aleyhtardır. Bu eğilim Alman ve İngiliz ılgal kuvvetlerine karşı, Yunan Ordusu'nun faşist li-

derlerine karşı sık sık ve büyük bir cesaretle ispatlanmıştır.

Kıbrıs'a gelince, bugün Atina hareketine fillen katılması bile, Amerikan planları gereğince şu veya bu şekilde darbe mihverine girmek zorundadır, tabii darbe daha başlangıçta başarısızlığa sürüklenmezse... Böylece, Kıbrıs'ta NATO üsleri kurulması yolundaki Amerikan planı da bu darbe ile kuvvet kazanmış olmaktadır.

Syngman Rhee'den, Diem'den, Juan Bosch'dan, Sukarno'dan ve benzerlerinden sonra, Yunanistan'ın sivil liderleri Amerikan dostluğunun bedelini ödemek zorundadır.

Ve eğer akılları varsa, Orta Doğu'nun diğer ülkeleri ve özellikle Türkiye geç kalmadan Yunanistan Olay'ından gereken ders almalıdırlar. Çünkü Amerika'nın hazırladığı bu darbe, e-ninde sonunda diğer Orta Doğu ülkelerinde de etkilerini gösterecektir. Amerika'nın "kısa pan-fotofaşa" dış politikası, oralarında da Yunanistan'daki gibi planları uygulamaya çalışacaktır.

TERÖR

■ Dağdaki eşkiya düze inerken şehirlerde zorbalık kol geziyor

AP iktidarı, giriştiği terör teşebbüsüne uyanık çevrelerin gösterdiği tepki karşısında suçluların telâhi ve şaşkınlığı içinde bulunmaktadır. Birbirini tutmayan haberler ve beyanlar AP yöneticilerinin nasıl bir şaşkınlık içerisinde bulunduğunu göstermektedir.

Nitekim, geçen hafta AP Genel Yönetim Kurulu'nun "Terör Tasarısı'nın bir an önce çıkartılması için hükümete direktif verdiği" bildirildiği halde, hafta başında AP Genel Yönetim Kurulu'nun Terör Tasarısı'nı "havaya müssait bulmadığı" için bir yıl sonrası ertelediğine dair haberler basında yer almıştır. Ne

Adapazarı'nda TİP toplantısına saldırılıyor

var ki, bu haberin de geçerliliği uzun olmamış, cuma günü AP'ye yakın bir gazetede Adalet Bakanı Hasan Dınc'er'in şu demeci yayımlanmıştır:

"Tasarının geri bırakılması diye bir şey yoktur. Meclis'in bu

şehirlerde zorbalık kol gezmekte ve TİP toplantıları, çıkarıcı çevreler tarafından kandırılmış zavallıların saldırılarıyla polislin gözü önünde sabote edilmektedir.

Önceki hafta Düzce ve Ada-

DİSK sömürü düzenine karşı mücadele açıyor

■ İşçi sınıfının öncülüğünde emekçi halkın demokratik yoldan iktidara gelmesini sağlamak üzere DİSK bir eğitim programı uygulayacak...

GEÇTİĞİMİZ hafta basın sözlünü etmediği olaylardan biri de Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun ilk yönetim kurulu toplantısı oldu.

Devrimci sendika liderlerinin katıldığı toplantı, Türk İş'in bugüne kadar alışılmış Amerikan usulü çalışmalarından çok farklı bir nitelik taşıyordu.

İşçi sınıfının meselesinin sadece ücret kavgası olmadığını, insan gibi yaşamın bir "düzen" meselesi olduğunu bilen DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler açış konuşmasında yurt içinde ve yurt dışındaki olayların genel bir değerlendirilmesini yaptı. Almanya'daki işçilerimizin durumu, Yunanistan'daki yapı işçilerinin grevi, Hindistan'da sosyalist işçilerin desteklediği partilerin seçimlerde elde ettikleri başarılar, İspanya'da faşist diktatörlüğe karşı sendikaların bilinçli mücadelesi, Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki kültür devrimi Türkler tarafından teker teker ele alınarak yorumlandı.

Vietnam'da sürdürülen vahşi

ce bombardımanların Amerika'da bile bir günde bir milyon insanı protesto gösterilerine iten bir nefret uyandırdığını belirten DİSK Genel Başkanı, Amerikan İşçi Konfederasyonu'nun geleneksel tutucu politikasına karşı güçlü bir başkaldırının Türkiye'dekine benzer bir biçimde başarıyla yürütüldüğünü etraflıca açıkladı. Sosyalist akımın her yerde yeni güçler kazandığını söyledi.

Toplantıda DİSK'e katılmak üzere müracaat eden Kimya İş, Turizm İş, EMSİS (Ege Bölgesi Mensucat İşçileri Sendikası) ve Bank İş'in üyeliği kabulü kararlaştırılarak Mehmet Alpdündar (Zonguldak) ile Kemal Ayav (Lastik İş) DİSK başkanı ve kilitliklerine seçildiler.

Ayrıca, dış ülkelerde insan haklarına saygılı bütün işçi kuruluşlarıyla ilişkiler kurulması prensip kararına bağlandı.

Toplantıdan sonra DİSK Yönetim Kurulu bir bildiri yayımlayarak görüşlerini özetle şöyle açıkladı:

Emir büyük yerden!

Başbakan. Demirel, «Türkiye'de NATO dışında bir milli ordu varmış, doğru mu?» diye soran gazetecilere şu cevabı vermiş:

«Herkes kafasını düzeltsin!»

Emir büyük yerden... Ama kafayı kimin kafasına göre düzelterek herkes?

NATO'cu kafalara göre mi?

Demirel unuttu ki, Türkiye'de böyle kafalar için bir laf vardır:

Nato kafa, Nato mermer!

«İşçiler gittikçe artan hayat pahalılığı ve işsizlik altında ezilmektedir. Hükümet emelleri, sıkıntılı bunalımları koruyucu hiçbir tedbir almamakta ve anayasaya uygun hiçbir reform yapmamaktadır. Üstelik Millet Meclisi'nde emekçi halkın çıkarlarını savunanların azlığı yüzünden egemen çevreler, İş Kanunu'nu eskisinden de ağırlaştırarak edinilmiş hakları yok etmeyi başarmışlardır.

Zonguldak gibi 50 Bin'i aşkın işçinin çalıştığı bir iktisadi devlet teşekkülünde işçiler yeraltında günde 10 Lira'ya 16 saate kadar çalıştırılmaktadır. Bütün bunlar, hükümetin işçiden yana bir ekonomik ve sosyal politika izlenmediğini apaçık ortaya koymaktadır. Memleketimizin petrol ve madenleri yabancı sömürücülere peşkeş çekilmekte, Türkiye yabancı iş adamlarının tüketim ve ambalaj endüstrisi yoluyla halkı sömürmesine açık bir pazar durumuna getirilmektedir.

İşçi sınıfının demokratik öncülüğü etrafında bütün emekçi halkımızın demokratik yoldan iktidara gelmesiyle sıkıntılardan ve bu sıkıntıları hazırlayan sömürü düzeninden kurtulmak mümkün olacaktır. DİSK Yönetim Kurulu, işçilerin kendi haklarına sahip çıkması gerektiğini bütün ayrıntılarıyla anlatacak bir eğitim programı uygulamayı kararlaştırmıştır.»

Geçtiğimiz perşembe günü Fruko Fabrikası'nda 107 işçi muavinin işverenini kendilerini istismar etmesine karşı direnerek görevlerini bıraktılar. Bu yüzden Fruko'nun dağıtması yapılamadı. Ajan Ahmet Müşlü'nün sendikası işçileri işverenin istismarına karşı korumadığı için Gıda İş Sendikası Başkanı Kemal Nebioğlu harekete sahip çıkarak işçilerin hakkını sağlamak üzere mücadele açtı. Ne var ki, sosyete güllerinin en küçük maceralarını dahi günlerce tefrika eden günlük gazeteler olaydan tek kelime ile söz etmedi. Çünkü Fruko'nun ilanlarından olmak gazete patronlarının işine gelmiyordu!

Evde kitap bulundurmamak suç mu?

BİLİM adamlarının, düşünürlerin ve Anayasa'dan yana olan tüm aydınların bilimsel nedenlere ve gerçeklere dayanarak terör tasarısına karşı çıkmasına rağmen, terör kanunundan yana olanlar işi inada bindirmişler gibi gözüküyorlar. Biraz sulandırılmış bir biçimde de olsa, geç de olsa, terör tasarısının ana çizgilerine dokunulmadan kanunlaştırılmaya çaba gösterileceği anlaşılıyor. Toplumumuzdaki bilinçlenmenin sınıf ilişkileri yönünden er geç yaratacağı değişiklikler, egemen sınıfları bilinçlenmeyi engelleyeceğine sandıkları zor çarelerine başvurmak eğilimine saptırmaktadır. İktidar da gerçekte dayanağı olan bu komprador burjuvazisinin eğilimlerine uygun davranmak zorunluluğunu duymaktadır. An'ın 13. sayısında da belirtildiği gibi, AP'yi kurduran, destekleyen ona lider seçen ve iktidara getiren çevreler, içinde buldukları korku nedeniyle tasarının kanunlaştırılmasını ne pahasına olursa olsun istemektedirler.

Belirli çevrelerin izledikleri çizginin sonu bellidir. Fakat bu yolda ilerlerken dayanılan tek nokta bu tasarının kanunlaştırılmak değildir. Yasama yetkisinin saptırılması yanında, fiili durumlar da gözden uzak kalmamaktadır. Politika hayatımız, 27 Mayıs'tan sonra değişik planlar üzerinde gelişmekte ve siyasi, kişisel çekişmelerin yerini çıkar ve sınıf çekişmeleri almaktadır. Bu çekişmeler içinde, egemenler egemenliklerinin ellerinden gitmemesi için, yığınların aydınlanmasına engel olmak çabası içindedirler. Bunun da en kolay yolu olarak kitap yasaklamak akla gelmektedir. Kitap yasaklamak konusundaki

uygulama fiili saptırmaların örneği olarak görülmektedir.

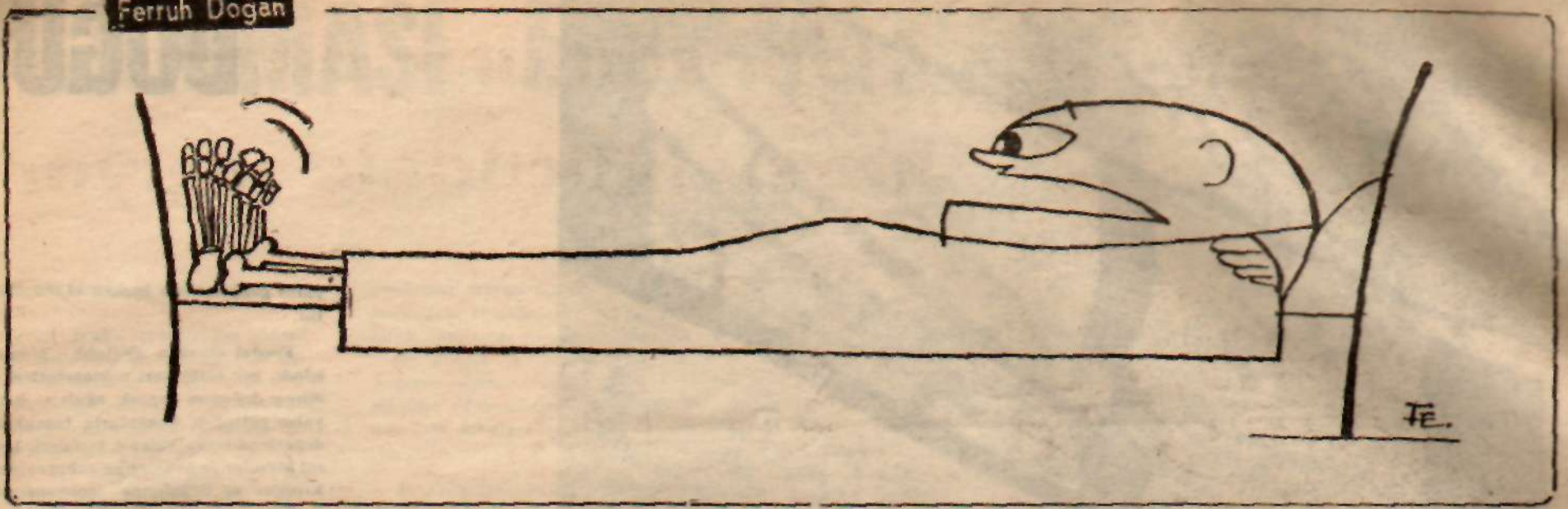
Anayasamızın 22. ve 24. maddeleri, gazete ve dergilerle, kitapların toplanabilmesi için işlendiği iddia edilen suçtan dolayı yayımların toplanabileceği hususunda kanunda hüküm bulunması gereklidir. Böyle bir hüküm bulunmadıkça, yayının konusu ne olursa olsun, kitap ve gazetelerin toplanması mümkün olamaz. Ancak mahkûmiyet halindedir ki, kitapların ve gazetelerin müsadere edilme ortasına çıkabilir. Buna rağmen, uygulamada savaclar bol bol toplanma kararı istemektedirler ve bazı bazı da bu tür bir kararı elde edebilmektedirler. Böyle bir uygulamanın Anayasa dışı ve fiili bir durum olduğu gerçektir. Bu şekildeki bir uygulama kararının verilmesinin de, kararı veren bakımından kişisel sorumluluğa yol açabileceği, Anayasamızın açık hükmüne karşı karar verilmesinin yerine göre tazminat mahkûmiyetine yol açabileceği inancındayız.

Fakat fiili saptırmalar bununla da kalmamaktadır. Toplumumuzda, herici yayımları okuyanların içine bir korku salınmıştır. Toplanan, muhtevassında suç olduğu heri sürülen yayımların satın alınmaması ve kitaplıklarda bulundurulmaması da suç olduğu sanılmaktadır. Gerçek ise, toplanılan bir kitabın, toplanmadan önce veya sonra tedarik edilmesi, kitaplığa konulması yasalarınınca yasaklanmış değildir. Böyle bir yayını kişisel kitaplıkta bulundurmamak ne suçtur ve ne de bir suçun delili olarak kullanılabilir. Evde bulundurulmuş bir yayını, o yayına sahip bulunan kimsenin yayının konusuna uygun bir düşüncede olduğunu veya bu konuda

propaganda yaptığını göstermez. Çağdaş akımları izlemek endişesinde olan bir düşünün kişinin her tür eserlere açık bir kişisel kitaplık kurması hakkıdır ve hattâ gereklidir. Bu bilimsel gerçeğe karşı, yıllar yılı ülkemizdeki uygulamaya tam tersine olmuştur. Her hangi bir suçtan suçlanan kişinin ilk önce kitaplığına saldırılmıştır. Kitaplar kitaplıklardan toplanmış, ziyan edilmiş, suçlama aracı olarak kullanılmıştır. Bu fiili ve bilgiye karşı olan tutum, yığınlarda evde kitap bulundurmaktan korkan bir düşünce biçimini yaratmıştır. Bugün de polisler, bir kişinin evinde bulunan kitapları delil olarak kullanarak insanları suçlamaya rahatlığına eriştiğini görmekteyiz. Fakat bu suçlamalarının yargı organları önünde boşa çıktığını da görmekteyiz.

Bu fiili durumda, bir çok okuma, öğrenme, bilime ulaşma susanlığı içinde olan kişiler yayımları edinmekten çekinmektedirler. Ayrıca, gün aşırı bir kitabın toplanmasından endişelenen satıcılar, belirli kitapbeverilerin yayımlarını satmak için almaktan çekinmektedirler. Bir öcü gibi gösterilen toplumsal eserlerin bu nedenle azaltılması ve satışları az olmaktadır. Düzenin adamlarının işledikleri de budur. Çağdaş bilim ve gerçekleri aksettiren toplumsal yayımların okunmaması ve yığınların bir soygun düzenine uygun biçimde bırakılması amaçlarına erişmek için başvurulan fiili bir saptırma budur. Ayrıca, kitapçılara belirli eserleri satmamaları için baskılar yapıldığını da bilmekteyiz. Fakat hukuk açısından evde şu veya bu kitabın bulundurulmasının suç olmadığını biliyoruz...

ÇETİN ÖZEK

DEĞİŞEN TÜRKİYE, DEĞİŞMEYEN KAFALAR

FETHİ NACI

Turhan Feyzioğlu, «CHP sosyalist olmadığını açıklasın, Bülent Ecevit sosyalist olmadığını açıklasın» dedikçe, ortamın solunu tutanlar ter ter tepinirler, Turhan Feyzioğlu'nu kötü niyetle, CHP'yi yıpratmak istemekle suçlarlar. Mesela 25 Mart 1967 tarihli AKİS'te şu sözleri okursunuz: «Feyzioğlu ve arkadaşları, artık saklamadıkları isyanlarına son vermek için, kabul edilmeyeceğini kendilerinin de bildikleri bazı şartlar ileri sürüyorlardı: CHP'nin sosyalist olmadığı yeniden ve feyiden açıklanmalı (...). Bunlar birer tekliften çok, zaptı geçirilmek ve CHP'yi yıpratmak için düzenlenmiş ithamlardır.»

Aynı AKİS dergisinde, 20 gün sonra, Metin Toker imzalı ve «Türkiye değişiyor, beyler!» adlı başyazıda şu satırları okuyoruz: «TIP'in itibarı devam ederdi, eğer bir tek gün şu bir tek lafı bir tek yazarı söyleyebilseydi: Elbette Türkiye'de de bir komünist faaliyeti vardır ve elbette ki komünizm Türkiye'de de bir köprübaşı kurmanın gayretini içindedir, ama bu biz değiliz!»

Niyete göre ölçü! CHP söz konusu olunca: Kahrolsun «CHP sosyalist olmadığını açıklasın» diyen Feyzioğlu! TIP söz konusu olunca: Açıkla komünist olmadığını! Gerçekte Metin Toker'in böyle bir açıklama beklediği yok, vermiş yargısını: «Eli kırmızı bayraklı bir takım demagoğ» diyor TIP yöneticileri için. Metin Toker'in TIP yöneticileri için söylediği «Eli kırmızı bayraklı demagoğ» sözünü, 14 Ocak 1967 tarihli başyazısının sonundaki şu sözlerle birlikte okumak, ortamın solunun bu ateşli savunucusunun gerçek niyetini göstermeğe yeter: «Türkiye'de, eğer patlamalar olsun istenilmiyorsa, sosyal reformlara şiddetle muhtaç bir düzenin bulunduğu, 27 Mayıs'ın getirdiği hava içinde farkedilmiştir ve seçimli devrenin ilk hükümetleri bu yolu tutmuşlardır. Hareketin bayraktarlığını yapmış olan CHP'nin, meseleyi elinden bırakmasını istemek haksızlık, bunu beklemek safdilliktir.»

Seçimli devrenin ilk hükümetlerinin ne gibi sosyal reform tedbirleri getirdiklerini Metin Toker'in geçiştirmek zorunda kalmasını anlayışla karşılamak gerekir, bunun için üzerinde durmalıyız; fakat Metin Toker'in son cümlesi ünlü Ankara valisinin zihniyetini hortlatmaktadır ve bunun üzerinde durmak

gerekir. Bir komüniste, «Bu memleketi komünizm lazımsa onu da biz yapacağız, size ne oluyor!» demiydi o vali; Metin Toker de tıpkı öyle düşünüyor: Sosyal sefalet de CHP'nin işidir, sosyal reformlar da! Ne karışır bu işlere «Eli kırmızı bayraklı bir takım demagoğ»! Arkasından: TIP komünist olmadığını açıklasın!

TIP, komünist olmadığını açıklamıştır. Bunun en açık belgesi TIP programıdır; bu program bırakınız komünizmi, sosyalizmi bile amaç olarak almamakta, sadece sosyalizme geçiş döneminin şartlarını hazırlamayı öngörmektedir. TIP, komünist olmadığını açıklamıştır: 141 ve 142. maddelerin antidemokratik olduğuna inanmasına rağmen üyeleri arasında bu maddelerden hüküm giymiş tek kişi almamaktadır. Ama Metin Toker, gerçekte, TIP'in, komünist olmadığını açıklamasını değil, antikomünist olmasını istemektedir. Kendisine hatırlatalım: Bırakınız sosyalist bir düzen ardında olan TIP'i, klasik demokrasiye inanmış hiç bir parti «antikomünist» olamaz. Çünkü komünist olmamak başka şeydir, antikomünist olmak başka şeydir.

Antikomünizm, çağımızda, faşizmin resmi ideolojisinden başka bir şey değildir. Faşizm, eskiden gelişmesinin ilk sahalarında, bütün faşist teşekküller henüz tekellerle münasebetler kurmamışken, hiç olmazsa bir müddet için, kendisini bir halk hareketi olarak gösteriyordu. Bugünkü faşist teşekküller ise, doğuşlarından itibaren tekelci sermayenin en gerici unsurlarına bağlıdır ve bunlar tarafından finanse edilmektedir. Ne var ki kitle içinde bir dayanak araya faşizm için demagoji eskiden olduğu gibi bugün de önemli bir araçtır. Fakat bu demagoji bugün yeni şartlara uydurulmuştur; faşistler, dayanmak istedikleri sosyal tabakaların özleyişlerine göre demagojilerini yürütmektedirler. Bunun içindir ki bugün antikomünizm faşizmin resmi ideolojisi olmuştur. Artık eskiden olduğu gibi sözünü ona kapitalist düşmanlığı ve sözlü ona sosyalizm taraftarlığı yapılmamaktadır. Bunların yerini antikomünizm almıştır ve faşistler özel teşebbüsün en büyük övgücüsü olmuşlardır. Ortanın solunun ateşli övgücüsü, bilerek bilmeyerek, bu

politikasının hizmetinde olabilir, ama aynı tutumu TIP yöneticilerinden beklemesi komiktir.

Metin Toker, aynı yazıda, TIP'e, «Türkiye'de komünist yoktur» edebiyatını yaptığı için de çatıyor. Bu konulara az çok ilgi duyan herkesin bildiği gibi komünist diye komünist partisi üyesine denir. Melih Cevdet Anday bu pek açık gerçeği yazdığı zaman kıyametli koparanlardan biri de Metin Toker'ül. Metin Toker'in camı sıkılacak ama bilim adamlarımızın da Melih Cevdet'in tarifini benimsediklerini kendisine hatırlatmamız gerekiyor. Mete Tuncay'ın doçentlik çalışması olarak hazırladığı ve Siyasal Bilgiler Fakültesi yayınları arasında yeni çıkan «Türkiye'de sol akımları» adlı kitabın (Metin Toker'in bu sözleri ettiği AKİS sayfasından 17 sayfa ötede bu kitap hakkında övgülü bir tamlama yazısı var) daha ilk sayfasında şu sözleri okuyoruz: «Komünist sıfatının, bu adı taşıyan bir partinin üyelerinden başkası için kullanılması sakıncalı sayılabilir.» Türkiye'de komünist var mıdır, yok mudur sorusuna bu açıdan bakmak gerekir. Ne yapın TIP? Bir yeraltı çalışması varsa, «komünist» varsa, bundan TIP'e ne?

Gerçekte mesele, Metin Toker'in de dediği gibi, sosyal reformlar meselesinin CHP'nin elinde kalması meselesidir; sosyal reformların gerçekleştirilip gerçekleştirilmemesi pek o kadar önemli değildir!

CHP ve Sosyal reformlar... Milli mücadelenin milliyetçi aydınlarla taşra eyaletinin yönetiminde yapılması, savaşı bitiren emekçi halkın zaferden sonra memleketin gidişinde ağırlığını duyurmasına engel olunması, CHP'nin iki başlı bir kartal olarak doğması ve gelişmesi, bütün bunlar CHP'yi halkın yanında bir parti haline getirmiştir. Ortanın solu, iki başlı kartalın iki başının birbirini yeme kavgasıdır, milliyetçi aydınlar grubunun başlangıçtaki ikillige son verme kavgasıdır. Ne var ki CHP ile sosyal reformlar, CHP ile halk arasındaki ilişkiler, galirin dediği gibi, «Yarı yoldan ziyade daha yakın — Yarı yoldan ziyade daha uzak» ilişkilerdir. Sosyal reformlar meselesi, tarihsel gelişme sonucu olarak, bütün ileric hareketlerin tek mirasçısı olan TIP'in eline geçmiştir. Metin Toker'in de, öteki ortanın solcularının da, hattâ kendilerini sosyalist sanan birtakım aydınların da bütün telaşı bundandır!

Toprak ağaları doğuyu tarımsal ekonomiyeye mahkûm etmiştir
Foto: Ara Güler

Doğu Kalkınması Edebiyatı, devletin imkân'larından ağaların yararlanması için çıkartılmıştır. Doğunun gerçekten kalkınması için düzenin değiştirilmesi gerekir.

DOĞU kalkınması edebiyatı, çok partili hayatın ilk yıllarına rastlar. Bu tarihe kadar, doğunun geri kalmışlığı problemi hiçbir surette söz konusu edilmemiştir. Memleketin tek parti yönetiminde bulunduğu yıllarda Türkiye'nin bütün problemleri gibi, doğunun geri kalmışlığı konusu da tam bir sessizlik ve gizlilik içinde tutulmuştur. Ancak, 1946 yılında çok partili hayata geçen toprak ağaları ile işbirlikçi ticaret burjuvazisinin gerek CHP içinde ve gerekse DP muhalefetine egemenlik kurarak memleketin siyasal kaderini tam

anlamıyla ellerine aldıkları dönemde, iktidarda bulunan CHP yöneticileri tarafından ilk defa doğunun geri kalmışlığından söz edilerek "doğu kalkınması" konusu ele alınmış ve buna yoğun bir doğu kalkınması edebiyatı izlenmiştir.

Doğu kalkınması edebiyatının bu devrede meydana çıkması tesadüfi değildir. Memleketin tek parti yönetiminde bulunduğu ve büyük toprak ağalarının orta tabaka aracılığıyla egemenliklerini sürdürdükleri dönemde doğulu halkın ağalar tarafından ezilen genişlikte sömürülmesi mümkün olmamıştır. CHP'nin

yönetimini ele geçiren toprak ağaları, parti'nin 25 yıllık iktidarı boyunca doğudaki halk yığınlarına reva görülen basit muamelelerinin sebep olduğu kırgınlığı bertaraf ederek bu bölgede seçin şanslarını artırmak gayesiyle "Doğu Kalkınması"nu bir propaganda konusu olarak işlemişlerdir. Doğu kalkınması edebiyatıyla bütçeden sağlanacak imkânlar sayesinde doğulu ağaların daha çok kuvvetlenmesi ve sömürme olanaklarının artması için meydana çıkan politik fırsatın kullanılması da bu edebi-

yatın gelişmesinde başlıca etken olmuştur.

Feodal düzenin ideolojik atmosferi içinde, her türlü geri münasebetleri sürdüren doğunun toprak ağaları, batının yatırımları getirdiği imkânlarla topraklarını değerlendirecek sulama tesisleri, boru kuyuları krediler ve ürünlerine subvansiyonlar krediler ve ürünlerine subvansiyonlar sağlamayı başarmışlardır. 1950'den önce Halk Partisi iktidarının son yıllarında bütçeye "doğu kalkınması" adı altında konan ödenekler hep büyük toprak ağalarının daha da zenginleşmesini ve siyasal nüfuzlarının artmasını sağlamıştır. DP iktidarı zamanında da doğunun ihmal edildiği ve süratle kalkınması gerektiği edebiyatı yıllarca en lirik bir şekilde işlenmiştir.

Uzun yıllar doğu kalkınmasından söz edildiği halde, bu dönemde ağaların isteklerine uygun olarak doğuda dışı dokunur bir sanayi yatırımı yapılmamıştır. Buna rağmen, tarımsal kredi ve sulama işlerinde milyonlar harcanarak, doğulu ağaların tarımda kapitalist ilişkiler kurmalarına imkân sağlanmak suretiyle yüzbinlerce insanın tarım sektöründen kovularak işsiz, sefil ve aç kalmalarına sebebiyet verilmiştir.

Samimiyetsizlik!

Planlı devreye girdiğimiz ortak iktidarlarla bugünkü iktidar devrinde de doğu kalkınması edebiyatı bütün samimiyetsizliğiyle devam etmektedir. 5 yıllık plan gereğince, doğunun kalkınması için yatırımların öncelikle ve büyük oranda doğuya yapılması gerekirken, geçen 5 yıllık uygulamada batı illerinde fert başına yapılan 100 Lira'lık bir yatırıma karşılık, doğuda ancak 70 Lira'lık bir yatırım yapılmıştır. Geri kalmış bir bölgenin kalkınması sanayileşmesiyle mümkündür. Halbuki doğuda yapılan yatırımların büyük bir kısmı tarım sektörüne yapılmaktadır. Nitekim 1966 lera programına göre Türkiye'de tarım ve sanayi sektörüne yatırılması öngörülen 2 Milyar 48 Milyon 113 Bin Lira'nın % 53'ü tarım sektörüne, % 47'si ise imalat ve sanayi sektörüne ayrıldığı halde; 17 doğu ilinde 217 Milyon 95 Bin Lira'yı bulan bu yatırımların % 73'ü tarım sektörüne, ancak % 27'si imalat ve sanayi sektörüne ayrılmıştır.

Görüldüğü gibi planlı devrede de yapılan yatırımlardan doğu'nun nasibi yine ağaların daha çok güçlenmesine yarayan, topraklarının değerlendirilmesi, sulama projeleri, hayvancılık ve benzeri tarımla ilgili alanlara yapılan yatırımlardan ibaret kalmaktadır. Ayrıca planlı dönemde yatırımların gerçekleştirme oranı da doğu'nun aleyhine işlemektedir. Doğu illerinde öngörülen yatırımların gerçekleştirme oranı genellikle Türkiye ortalamasına nazaran çok düşüktür. Türkiye'de kamu yatırımlarının gerçekleştirme oranı 1963'te % 89,5, 1964'te % 82,5 ve 1965'te % 70,5 olduğu halde, doğu illerinde yatırımların gerçekleştirme

KALKINMASI EDEBİYATININ İÇYÜZÜ

Dr. Tarık Ziya EKİNCİ (TİP Diyarbakır Milletvekili)

oram hiçbir zaman % 65'in üstüne çıkmamıştır.

Bölgeler arası dengesizliğin giderilmesi ve doğu'nun kalkınması zannedildiği gibi iktidarların iyi niyeti ve Doğu'ya karşı ilgi göstermelerine bağlı bir husus değildir. Bu, tamamen ülkede yürürlükte olan sosyal ve ekonomik sisteme bağlı bir meseledir. Bölgeler arası dengesizliğin giderilmesi, ancak kaynakların dağılımında *kâr faktörünü* gözetmeyen ve ihtiyaç esasına göre hareket eden toplumcu bir iktidarla mümkündür. Esasen özel sektörle kalkınma felsefesini benimsiyen kapitalist bir düzende, *kâr faktörü* ön planda tutulduğu için kaynakların dağılımı ve hizmetlerin yürütülmesinde de daima bu faktör düzenleyici rol oynayacaktır. Türkiye'de devleti yöneten kapitalist sınıfların iktidarında, devlet sektörü de yatırımlarını bu sınıfın tercihlerine göre yapmak zorundadır. Bu sebeple doğuda devlet sektörü, özel sektörle aynı oranda geri kalmıştır. Kapitalist düzende sermaye yatırımlarında amaç ne doğulu, ne batılı işsiz yurttaşlara iş bulmak ve ne de ülkeyi sanayileştirmek suretiyle kalkındırmaktır. Bu düzende yatırımların üretiminin tek amacı kârdır. Bundan dolayı sermayedar sınıflar ve onların iktidarları yatırımlarını hakim çevrelerin daha çok kâr sağlayacakları illerde yaparlar. Onun içindir ki, batıdan doğuya sermaye gelmediği ve devlet yatırımları da çok mahdut miktarda alt yapı hizmetlerine tahsis edildiği halde, doğudan batıya durmadan sermaye akmaktadır. Sermayesi belirli bir seviyeyi aşınca, doğulu sermayedar, doğu'nun kalkınması hususundaki özlemi ne olursa olsun, yatırımlarını İstanbul ve İzmir gibi gelişmiş illerde yapar. Toplumumuzda görülen, bölgeler arası bu adaletsiz ve dengesiz gelişme sömürmeye dayanan kapitalist düzenin bir icabıdır.

Doğu'lu ağaların doğu kalkınması konusundaki özlemi (!), kapitalist düzenin korunması çabasına bağlı olduğundan samimiyetsiz ve aldatıcıdır.

Bazı aydınlarımızın cömertçe destekledikleri, siyasal nüfuz sahibi ağaların, devlet bütçesinden köy camilerinin onarılması için yaptıkları aracılık, ikinci dereceden ağa, şeyh ve onların sözcülüğünü yapan parti militanlarına menfaat sağlamaları ve bunların Ankara barlarında ağırlandıkları veya bu zümrenin basit hastahıklarına candan ilgi göstererek hertürlü ihtimamı sağladıklarına dair hikâyeler bire bir katılarak, halk arasında "*Doğu kalkınmasına hizmet*" veya doğuya olan samimi ilginin belirtileri olarak yayılmaktadır. Samimiyetinden şüphe etmediğimiz bazı dar görüşlü aydınlarımızın bu karşılıksız çabaları, ağalarımızın siyasal nüfuzlarının pekişmesine ve halkımızın daha çok ezilmesine ve sefalet düşmesine aracı olmaktadır.

Doğuda geniş halk kitleleri için devamlı bir kılık vardır. Halk yığınları yarı aç bir durumda verem ve benzeri hastahıklardan kırılırken, kışın birdenbire baskın yaptığı ve çok uzun sürdüğü yıllarda, büyük sürülerini masrafsız olarak bahara çıkarmak için yeni

yardımlar arıyan doğulu ağalar, parlamentodaki temsilcileri vasıtasıyla bir kılık yaygarası çıkararak devletten yeni karşılıksız yardımlar koparmanın yollarını bulmaktadırlar. Halbuki bu sözcüler ve temsilciler bahsedilen kılığın halk kitleleri için tabii bir durum olduğunu pekâlâ bilmektedirler.

Doğuda insanların mağara hayatı yaşadıklarını yeniden keşfeden (!) ağaların temsilcileri, bu buluşlarını parlamentoda dile getirirken bu duruma bir hal çaresi bulmaktan çok, kendi hizmet anlayışlarını tatmin ve sözcülüğünü yaptıkları ağaların siyasal nüfuzlarını devam ettirmek için fakir halkın oylarını toplama gayesini gütmektedirler.

Eşkiya masalı!

Büyük tirajlı gazetelerimize sansasyonel havadis kaynağı olan doğunun eşkiyası, ağalık müessesesinin sürdürülmesine hizmet eden bir araç olarak doğulu vatandaşların baskı ve terör altında ağalara baş eğmelerine yardımcı olmaktadır. Ağalar tarafından fakir halkı sömürmek ve kendi iç meselelerini hal etmek için kullanılan bu çakıların korunması ve silahlanması de yine ağalar tarafından yapılmaktadır.

Ağalık nüfuz ve otoritesi siyasal nüfuzla birlikte olduğundan, bu eşkiyanın takibiyle görevli jandarma ve idarecilerimiz, çoğu zaman bu otorite karşısında gerilemek veya takibi durdurmak zorundadırlar.

Doğu kalkınması edebiyatı ortaya çıkmadan önce de doğunun manzarası bu idi. Aradan 20 yıl geçmesine, toplumumuzda büyük sosyal ve ekonomik gelişmeler olmasına rağmen doğuda hiç bir değişiklik olmamıştır.

20 yıldan beri devam eden bu samimiyetsiz *doğu kalkınması* edebiyatının iç yüzünü anlamak için şu soruların cevaplandırılması gerekir:

● "*Doğuda kılık*" yaygaraları ağaların sürülerini açlıktan korumak için çıkartılır. Yoksa, doğunun fakir halkı her zaman yarı aç, yarı toktur. (Foto: A. Güler)

1 — Doğu kalkınması denemeleri sonunda halkın ekonomik ve sosyal durumunda bir değişiklik olmuş mudur?

2 — Acaba Doğu kalkınması denemeleri doğuda kimlerin kalkınmasına yararıdır? Dün olduğu gibi, bugün de, kalkınan ve kuvvetlenen kimlerdir?

Doğu kalkınması adı altında, doğu ve güneydoğu anadoluda, devletin zirai sektöre yaptığı yatırımlar, verdiği kredi ve sübvansiyonlarla mahdut bir ağa zümresi, sermayeyi sahip oldukları topraklara götürerek son derece zenginleşmiş olmalarına karşılık, topraktan yoksun veya az topraklı fakir halk köyde yarıcılık, rencberlik ve hattâ ırgatlık yapma imkânını kaybettiğinden büyük şehirlerin işsizler ordusuna katılarak sefaletin içine düşmüşlerdir. Bu sebeple doğunun büyük şehirlerinin etrafındaki gecekondular İstanbul ve Ankara illerimizin gecekondularına nazaran daha büyük oranda genişlemektedir.

Doğuda yaşayan emekçi halkın bu direkt ekonomik sömürü yanında maruz kaldığı bir diğer sömürü şekli de mânevi sömürüdür. İrk, dil ve mezhep ayrılıklarına dayanan bu sömürü şekli, ekonomik sömürüyü doğrulamak, Doğulu ağalarla onların müttefiki olan batılı ağaların sömürme olgularını rahatlıkla sürdürmek için yürütülmektedir. Her gün çeşitli örneklerini gördüğümüz vatandaşlar arasında ırk, dil, din ve mezhep farklarından dolayı yapılan ayrımlar, uygulanan farklı muameleler, hor görme ve hakaret etmelerin sebebi budur. Bu mânevi sömürünün politik alandaki yansıması faşizm, ırkçılık ve ümmetçilik şeklinde tecelli etmektedir. Etnik özellikleri icabı kendi aralarında Türkçe'den başka dilleri konuşan doğulu yurttaşların hor görülmesi, jandarma dipçigi altında ezilerek hakaret görmeleri, doğunun resmi dilde mahrumiyet bölgesi olarak tescilli bu mânevi sömürünün bir sonucudur.

Hâkim sınıflar Türkiye'nin emekçi halkını Türk, Kürt, Hıristiyan, Müslüman, Sünnî ve Alevî diye ırk, dil, din ve mezhep yönünden düşman kamplara bölerek ve bir kısım emekçileri başka toprakların insanları gibi göstererek düşmanlığı keskin bir hale sokarak sömürü düzenlerini yürütürler.

Doğuda yaşayan emekçi halkımızın maruz kaldığı bu maddî ve mânevi sömürü şekilleri, birbirinin sebep ve neticesi olarak, karşılıklı etki gösteren ayrılmaz bir bütün teşkil ederler.

Gerçek anlamda *doğu kalkınması* Doğuda yaşayan yurttaşlarımızın maddî ve mânevi sömürüden kurtulmaları için, köklü bir toprak reformu ile halkın bizzat tasarruf edeceği toprağa, tarımda teknik ve kredi imkânlarına kavuşması, bütün altyapı yatırımları ile birlikte, süratli bir sanayileşmenin devlet eliyle ve öncelikle gerçekleştirilmesi, halkın özlemlerini göz önüne alarak halk yararına işleyen bir eğitim ve kültür seferberliğiyle mümkündür.

Çıkar yol nedir?

Daha ileri bir üretim sistemine geçmeyi engelleyen tutucu güçleri zararsız bir hale getirmek suretiyle, bugünkü sosyal ve ekonomik ilişkilerde bir değişiklik yapılmadan, yani anayasamızın öngördüğü köklü reformlar uygulanmadan *doğu kalkınması* adı altında yapılan samimiyetsiz teşebbüsler, Doğuda geniş halk yığınlarının sefaleti ve perişanlığı pahasına doğulu ağaların daha çok güçlenmesine yarıyacaktır.

Halk yararına köklü reformlar ise ancak halkın katıldığı ve halktan yana bir iktidar tarafından yapılabilir.

Doğu kalkınmasının özlemini duyan, doğulu halkın maddî ve mânevi çilesine son vermek için savaştan yurtsever aydınlarımızın duygusal plandan çıkararak gerçekçi bir çözüm yolu aramalarının zamanı gelmiştir. Toplumsal meseleler dost sohbetlerinde duygusal yakınmalar ve heyecan gösterileriyle çözümlenemez. Çağımız ekonomik ve sosyal bilimlerin çağıdır. Sorunlarımız ancak toplum gerçekleri ve bilim verilerine göre çözümlenebilir. Bu sebeple Doğu kalkınması edebiyatının ağaların elinde bir çıkar aracı olarak kullanılmasını istemiyen ve hâkim çevrelerin hizmetinde halkın sömürülmesine bilmeden yardımcı olarak bugünkü durumun sürüp gitmesine gönüllü razı olmayan, halkçı, uyanık yurtsever aydın ve emekçilerin ülkenin emperyalizmin etkisinden kurtularak topyekün kalkınması savaşına katılan bilinçli yurtsever işçi ve aydın kardeşleriyle el ele halkın bilinçlenerek demokratik yoldan iktidara gelmesine yardımcı olmaları lazımdır.

Başta doğu olmak üzere, bütün ülkemizin kalkınma yolu, halkımızın bilinçlenmesine ve kendi sorunlarını öğrenmesine bağlıdır. Halka dayanmayan ve onun yaratıcı gücüne inanan bütün duygusal akımlar hüsrana sonuçlanmaya mahkumdur. Tarih hüsrana uğrayan benzeri davranışların örnekleriyle doludur.

ALİ NAILİ ERDEM
(Patronlara hizmet!)

İŞÇİLER, BU TASARIYA DİRENİNİZ!

Millet Meclisi'nden geçen yeni İş Kanunu Tasarısı işçilerin haklarını ayaklar altına almaktadır

TÜRK işçi sınıfı, egemen çevrelerin ve onların Millet Meclisi'ndeki temsilcilerinin yeni bir tertibiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Yıllardır sözü edilen ve milyonlarca işçi tarafından büyük ümitlerle beklenen yeni İş Kanunu Tasarısı, 31 yıl önce kabul edilmiş olan 3008 Sayılı İş Kanunu'nu gölgede bırakacak şekilde Millet Meclisi'nden geçirilerek işçilerin güvenliği tamamen ayaklar altına alınmıştır.

Bilindiği gibi, halen yürürlükte bulunan 3008 sayılı İş Kanunu, işletme yönetiminde işverene geniş serbestlik tanımış bulunuyordu. Bu kanunla, işverenin işçiyi sömürme oranının artırılacağı ve kısa zamanda büyük sermaye birikimi sağlanacağı ve yeni yatırımlara gidileceği düşünülmüştü. Yani Türkiye özel teşebbüsle kalkınacak ve bunun gerektirdiği bütün fedakârlıklar işçinin sırtına yüklenecekti. Daha sonra çıkartılan 5518, 5868 ve 6298 sayılı kanunlarla işçiler aleyhindeki hükümler daha da artırılmıştı.

Gerek Tescikli Savaş Kanunu ve gerekse İş Kanunu ile işçi aleyhine işverene tanınan haklara ve devlet yardımlarına rağmen işverenin limit edilen sermaye birikimini yapmak iktidarından uzak bulunduğu ve Türkiye'nin özel teşebbüs yoluyla kalkınmasının mümkün olamayacağı anlaşılmıştır. Büyük kâr hadleri, işvereni yatırıma değil, bir yandan hizmet sektörünü genişletmeye ve öte yandan da israfa teşvik etmiştir. İşverene işçiyi ağır şekilde sömürme hakkı tanımak, büyük bir yoksulluk denizi içinde küçük adacıkların teşekkülünden başka bir sonuç vermemiştir.

27 Mayıs Anayasası'nın kabulünden sonra İş Kanunu'nu sosyal adalet ilkelerine uygun hale getirmek zorunluluğu doğmuştur. Ne var ki, AP iktidarı, 3008 sayılı kanunu kaldırıp yerine yeni bir İş Kanunu getirirken bu gerçeği reddetmiş; egemen çevrelerin baskısı ve onların yedekçisi durumunda olan sarı sendikacıların teşvikleriyle eskisini aratan bir kanunu tasarısını Meclis'e sevk etmiştir.

İşte bu tasarı Millet Meclisi'nden İş Kanunu değil, "İşveren Haklarını Düzenleyen Kanun" Tasarısı halinde geçmiştir. Başta Ankara Milletvekili Rıza Kuas olmak üzere TIP milletvekillerinin işçi lehine verdikleri değişiklik önermelerinden hiçbir kabul edilmemiş ve işçi aleyhindeki hükümler kanun metninde aynen bırakılmıştır. İş Kanunu Tasarısı, son haliyle, "Dilâver Paşa Talimatnamesi'nin modernleşmiş bir şeklinden" başka bir şey değildir.

İş emniyeti yok!

Tasarıda işçi için "iş emniyeti" diye bir şey yoktur. Her ne kadar 8. maddede nitelikleri bakımından en çok 30 iş günü süren işlere "sürekli iş" bundan fazla süren işlere "sürekliliği" denilmiş ve 30 günden fazla süren işlerde çalışan işçilerin bu kanundan yararlanacakları itibarı yaratılmışsa da, 9. maddede yüzbinlerce işçinin kanuni güvenliğini bir kalemde ortadan kaldırılmıştır. Çünkü 9. maddede "belirli süresi bir yıl veya daha uzun olan sürekliliği hizmet akıllarının yazı ile sözleşmeye bağlanması gerekir" denilmekte bir yıldan daha az süreli işlerde

işverene hiçbir güvenliği bulunmayan kalabalık işçi kitlelerini çalıştırarak gibi bir sistematik kapısı açılmaktadır. Buna göre, iş kademeleri bir yıldan eskik durumda bulunan işçilerin, işveren tarafından daimi şekilde İş Kanunu kapsamı dışında çalışmaya tâbi tutulması mümkün olmaktadır.

Kaldı ki, kademeleri üç yıla kadar olan veya üç yıldan fazla kademi bulunan işçilerin de tam bir iş güvenliğine sahip olduklarını iddia etmek mümkün değildir. Üç yıla kadar kademe sahip bulunan işçilerin iki hafta ilâ altı hafta arasında değişen ihbar sürelerinden başka hiçbir güvenlikleri yoktur. İşveren, bu durumda bulunan işçilerin hizmet akıllarını, kadem tazminatlarını ödemeksizin dilediği zaman feshedebilecektir. Kadem tazminatına hak kazanabilmek için işçinin üç yıldan fazla çalışmış olması şartı, üç yıldan az çalışmış işçiler için büyük bir tehlike teşkil etmektedir. İşveren bu işçilerin kadem tazminatı hakkını kazanmalarını önlemek üzere her zaman için işçi tensikatına başvurabilecektir.

Tasarının 17. maddesi ise,

her türlü iş güvenliğini kökünden kazımaktadır. Bu madde karşısında, hizmet süresi üç yıl aşan işçilerin de yarım güvenlik altında değildir. İşveren, 17. maddenin 2 numaralı bendine dayanarak hizmet süresi 20 yıl ve daha fazla dahi olsa, herhangi bir işçiyi gayet inatlı bir sebeple ve kadem tazminatı ödemeksizin kapı dışarı edebilecektir. Bu maddeye göre, işverene veya onun ailesi üyelerinden birine ya da işverenin başka bir işçisine satması veya gözdağı vermesi, kademi ne olursa olsun, işçinin hiçbir tazminat ödenmeden işinin atılması için yeter sebep sayılacaktır. Dünyanın hiçbir yerinde, işçinin iş teminatını bu kadar sudan sebeplerle ortadan kaldıran bir kanun yoktur!

Rıza Kuas
İş Kanunu'na
"Hayır!" diyor...

MUSTAFA ERTUĞRUL
(İşçiyi karşı bir işçi!)

ENVER TURGUT
(Kimin temsilcisi?)

Toplu tasfiye

17. maddenin üçüncü bendi ve 24. madde ise işverene "toplu işçi çıkarma" hakkını kazandırmaktadır. İşveren, tamamen kendi takdirine göre "zorlayıcı bir sebep" ileri sürerek işyerini bir haftadan fazla kapatırsa veya işini daraltmak ve hatî işlerini azaltmak isterse, 17. maddenin üçüncü bendine veya 24. maddeye dayanarak binlerce işçiyi sokaya atabilecek ve açlığa mahkûm edebilecektir.

Esasen, bu maddenin tasarıda yer almasından cesaret bulan işverenler, tasarının kanunlaşması halinde uygulamak üzere şimdiden işçi tasfiyesi hazırlıklarına girişmişlerdir. Meselâ, iki bin işçi çalıştıran Derby Las-

çidre açıklamış, ancak isim zikretmemiştir. Halen bu fabrikada iki bin işçi diken üzerinde oturmakta ve büyük bir huzursuzluk hüküm sürmektedir.

Tasarının 25. maddesi, "sakat ve eski hükümlülerin çalıştırılması" öngördüğü halde, aynı maddenin üçüncü fıkrasında işe alma keyfiyeti "boş yer varsa" kaydına bağlanarak bu hüküm geçersiz hale getirilmektedir.

HASAN TÜRKAY
(Suifun inkâr etti)

KAYA ÖZDEMİR
(Türk İş'in adamı)

Ayrıca 17. maddenin ikinci bendinin (e) fıkrasında yedi-gün hapisle cezalandırılan ve cezası ertelenmeyen işçinin kapı dışarı edilmesi yetkisi işverene tanınmaktadır.

Asgari ücretle ilgili 33. maddede ise "Çalışma Bakanlığı'na gerekli görülecek yerler ve işlerde ücretlerin asgari hadleri tesbit edilir" denilmektedir. Buna göre, asgari ücret haddi çeşitli iller için değişebileceği gibi, aynı il içinde de farklı durumlar gösterebilecektir. Oysaki, asgari ücret, işçiye asgari geçim vasıtalarını sağlayan miktardır. Onun için asgari ücretin, bütün işkolları için, yani bütün Türkiye için tek olması gerekmektedir. Millet Meclisi buna da dikkate almamıştır.

Yeni kanunda, muhtemel zararlar karşılığı olarak işçi ücretlerinden kesinti yapmak yetkisi işverene tanındığı halde, işçilerin işten çıkartılmaları halinde kıdem tazminatı almaları hiç bir garantiye bağlanmamıştır. İşçi alacaklarının diğer alacaklardan önce ödenmesi yolunda Türkiye İşçi Partisi'nin yaptığı değişiklik teklifi red-

diğerlerinin işçi alacaklarının da üzerine yatarak emek sahiplerini açlık ve sefaletle mahkûm etmelerine göz yumulmuştur.

İş Kanunu'nun bazı hükümlerine aykırı davranışlar için işverene takdir edilen cezalar ise gülünçtür. Para cezaları 100 Lira'ya kadar inmekte ve hapis cezaları da, çok defa suçun tekrarı halinde ve en fazla bir hafta olarak verilmekte-

oyunu bunda etkiyle ortaya koyduktan sonra, kendi sınıflarına ihanet eden sendikacı milletvekillerinin durumunu da şöyle açıklamıştır:

İşçiye ihanet!

"İşçilere düşman milletvekillerinden dördü işçidir ve bir zamanlar işçi olduklarını unutturmak isteyen bir ruh hali ile işçilerin aleyhinde çalışmakta fevkalâde bir gayret göstermişlerdir. Biz bu milletvekillerini halkın ve işçinin önünde teşhir etmek isteriz. İşte İş Kanunu'nu işçinin, dolayısıyla halkın aleyhine çıkarmak için çırpınan milletvekilleri:

1. AP Ankara Milletvekili Hasan Türkay (Türk İş Başkan Vekili),

2. AP İstanbul Milletvekili Kaya Özdemir (Türk İş Yönetim Kurulu Üyesi),

3. AP İzmir Milletvekili Enver Turgut (Türk İş Yönetim Kurulu Üyesi),

4. AP İstanbul Milletvekili Mustafa Ertugrul (Türk İş Yönetim Kurulu Üyesi).

Yeni İş Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle, milyonlarca Türk işçisinin dünden daha ağır zekilde sömürüleceği görülecektir. Böylece sosyal güvenlik değişimi, Türkiye'de sadece kitleleri aldatmaya yarayan bir laf olarak kalacaktır.

Her sözlerinde yoksul vatandaşlarımızın oylarıyla iktidara geldiklerini söyleyen AP'liler, sıra İş Kanunu'na gelince adaletsizliklerini ortaya koydular.

Senato'nun da bu kanunu hemen onaylayacağını umuyoruz. Çünkü Senato işçilerin hiçbir zaman giremeyeceği bir kuruluştur.

Ama işçiler, bu kanunun çıkmasına karşı her türlü demokratik imkânları kullanarak direnmelidir.

Sayın Cumhurbaşkanı bu kanunu asla kabul etmemelidir.

İş Kanunu bütün bunlara rağmen kanunlaşırca, iptal edilmesi için gerekli bütün hazırlıkları tamamlamış bulunuyoruz.

Biz, işçi sınıfının gerçek temsilcileri olarak İş Kanunu'na hayır diyoruz. Hayır! Hayır!"

6. Baskısı satış rekoru kıran İNCE MEMED'den sonra,

YAŞAR KEMAL'in

ÜÇ ANADOLU EPFANESİ yakında çıkıyor. Ararat Yayınevi P.K. 819 İstanbul

(Ant Der: 179)

Lumbago, Siyatik ve Romatizma ağrılarına karşı

GRİPİN

FAYDALIDIR

4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

Yeni Ajans: 1824/1827/174

REKLAMINIZI - GAZETE VE DERGİLERDE DEĞERLENDİRİN!

BASIN İLAN KURUMU

(YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN HİZMETİNİZDEDİR.)

Genel Müdürlük :
Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No 1
İstanbul

Telefon : 27 55 00 - 27 55 01
Telex adresi : BASINKURUMU

Basın: 12841/173

GERÇEK YAYINLARI

TÜRKİYE ÜZERİNE
K. Marx, 7,5 lira.
HAPISANE MEKTUPLARI
A. Gramsci, 4 lira.

DİN ÜZERİNE
K. Marx - F. Engels, 4 lira.
SÖMÜRGEÇİLİK ÜZERİNE
K. Marx - F. Engels, 4 lira.

ASKERİ DARBELER VE DEMOKRASİ
Derleyen: Fethi Nacl, 5 lira.
JAPON KALKINMASI VE TÜRKİYE
M. Öka - L. Perçival

(İdris Küçükömer'in başıyla), 4 lira.
ÇAĞIMIZIN SANATI
Aragon, 5 lira.

SOSYALİZM ACISINDAN CİNSİYET VE KADIN
Dr. B. Muldworth, 3 lira.

YENİ SÖMÜRGEÇİLİK
Nkrumah, 5 lira.

ANARŞİZM NEDİR?
Henri Arvon, 5 lira.
SOSYALİZM VE KÖYLÜLER
Harbi - Rodriguez - Vien, 4 lira.

SOSYALİZM VE ANLAK
Roger Garaudy, 4 lira.
SOVYET RUSYA, AZERBEYCAN,
ÖZBEKİSTAN, BULGARİSTAN,
MACARİSTAN

Melih Cevdet Anday, 7,50 lira.
SOVYETLER BİRLİĞİ İLE AZ
GELİŞMİŞ ÜLKELER ARASINDA
EKONOMİK İŞBİRLİĞİ

H. D. Malawya, 5 lira.
EMPERYALİZM NEDİR?
Fethi Nacl, 6 lira.

AZ GELİŞMİŞ ÜLKELER VE
SOSYALİZM
Fethi Nacl, 7,50 lira.

Ödemeli isteme adresi:
GERÇEK YAYINEVİ
Cağaloğlu Yokuşu, Saadet İş Hanı,
İstanbul

(Ant Der: 180)

VIETNAM'DA KARADERİLİNİN KARA ALINYAZISI

HÜSEYİN BAŞ

BİRLEŞMİŞ Milletler Genel Sekreteri U-Thant'ın Vietnam barışı yönünde giriştiği bütün çabaların Johnson yönetimi tarafından sistematik bir biçimde baltalanması, Birleşik Devletlerin U-Thant'ın deyişle «Tarihin bu en barbar savaşını» sürdürmekte son derece kararlı bulunduğu hakkındaki şüpheleri tamamen ortadan kaldırmıştır.

Pentagon'un savaş çılgınlığının Güney Doğu Asya'daki savaşı şiddetlendirme ve yaymaya matuf, Doğu-Batı arasındaki bu çözümünü, giderek dünya barışını ciddi bir biçimde tehdit eden «dehşet tasarısı» bütün saldırganlığı ve yıkıcılığına rağmen, tasarı sahiplerine hiç de ucuza malolmamaktadır. Vietnam halkının harikülâde direnci, ne denli güçlü olursa olsun, müstevliye, saldırganlığına hak ettiği biçimde, en ağır şekilde ödetmektedir. Peki, Pentagon'un savaş çılgınlığının, özgürlük ve demokrasi paravanası ardında, tekeleli büyük ortaklıkların çıkarlarını sürdürmek amacıyla giriştikleri hunhar saldırının faturasını ödeyen kimdir? Vietnam savaşının, Birleşik Devletler yönünden yükü kimin sırtındadır?

Le Monde gazetesinin 18 Şubat tarihli sayısında, Agence France Presse (A.F.P.)'e dayanarak verdiği küçük ama son derece ilgi çekici bir haber, söz konusu sorunun cevabını vermekte, saldırgan savaş çılgınlığının süflü yanlarından birini daha bütün çıplaklığıyla ortaya koymaktadır.

Agence France Press'in Birleşik Devletler Savunma Bakanlığının bir açıklamasına atfen verdiği habere göre, Vietnam savaşı, beyazlara oranla daha çok sayıda karaderilli amerikan askerinin hayatına malolmaktadır. Vietnam'da savaşan amerikan silâhlı kuvvetlerinin %11 ini teşkil eden karaderillilerin kurban oranı %17,8 dir. Pentagon karaderillilerin Vietnam savaşında beyazlara kıyasla daha büyük oranlarda kurban vermelerini şu nedenlere bağlamaktadır:

Karaderiller arasında okuma-yazma oranı düşük, dolayısıyla da, savaşta kullanılabilecekleri yerler sınırlıdır. Bu yüzden karaderillilerin büyük bir kısmı 'piyade' sınıfına ayrılmaktadır. Piyade sınıfına ayrılanlarsa 'eğitilmiş' olması gerekmektedir. Öte yanda yine Pentagon'un açıklamalarına göre Karaderiller beyazlara kıyasla orduya daha fazla oranlarda yazılmaktadırlar. Orduya gönüllü yazılanların %25 ini teşkil eden karaderilleri buna ilen nedenler şöylece sıralanmaktadır: Gelir sağlama, teknik dallarda bir mesleğe sahip olabilmek şansı, ordu'daki hizmetin sağlayabileceği prestij.

Pentagon'un savaş çılgınlığının süflü oyununu bütününüyle anlamak için bu tüyler ürpertici tabloya daha da bir yakından bakmak gerek: Tablo ilk elde Johnson'un «Büyük Bolluk Toplumu» tasarısının içyüzünü ortaya koymakta, Amerika'da ırk ayrımının bütün hi-

WIS
TKI

Amerika — Bir sizden, bir bizden...

zıyla sürdürüldüğü ve ırk ayrımının karaderilli insanı ölüme kadar kovaladığını karşı konulmaz bir biçimde tespit etmektedir. Böylece bir kez daha anlaşılmalıdır ki, Kennedy zamanında ırk ayrımının ortadan kaldırılması, karaderillilerin politik özgürlüklerinin sağlanması, ekonomik ve sosyal geri kalmışlıktan kurtarılması yönünde girişilen çeşitli teşebbüsler kağıt üstünde kalmaktan öteye gidememiştir.

Diğer taraftan «Ghettoalarda yaşamaya zorlanan karaderillilerin eğitim sorunu da yürekler acısı olmakta devam etmektedir. Güneyin, Louisiana, Mississippi, Alabama, Georgia, Güney Carolina gibi azlık ırkçı devletlerinde, James Meredith'in Mississippi Üniversitesine girmek istemesiyle patlak veren kanlı olaylardan beş yıl sonra, Johnson'un ünlü «Medeni Haklar» kanununa rağmen, karaderillileri okullarına sokmamakta direnmektedirler. Güneyin azlık ırkçılığıyla tanınan eyaletleri dışında kalan, nispeten ilimli olarak nitelenebilen bölgelerde, okul çağındaki karaderill çocukların sadece %12'si beyazların okullarına kabul edilmektedirler. Eski bir Hollywood jöni olan California Valisi'nin 1963 yılından bu yana onayladığı ilk ölüm cezasının bir karaderilliyeye verilmiş olması Beyaz Saray uzmanlarınınca hazırlanan ve geçen Şubat ayında yayımlanan «Cinayet Sorunu» raporunda, ileri sürülen düşünceleri doğrulamaktadır. Söz konusu rapora göre Birleşik Devletler'de «dam cezası» bir «piyango»dur. Ve bu «piyango», garip bir biçimde hep «Karaderillilere ve yoksullara» isabet etmektedir.

Başkan Kennedy 11 Haziran 1963 yılında televizyonda yaptığı ünlü konuşmasında şöyle diyordu: «Amerika'da, hangi bölgede olursa olsun yeni doğan bir karaderilli çocuğun orta öğrenimi tamamlamada, aynı bölgede aynı gün dünyaya gelen beyaz bir çocuğa tam olan şansın yarısına, Üniversite öğrenimini tamamlamada üçte bir şansa, serbest bir meslek seçiminde üçte bir şansa, işsiz kalmada iki katı daha fazla şansa, yılda on bin dolarlık bir gelir sağlama da yedide bir şansa sahiptir. Ömrü yedi yıl daha kısa, kazancı iki kat daha eksiktir.»

O gün bugün çok şey değişmedi Amerika'da... Karaderillinin kara alinyazısı değişmedi. Saldırgan savaşın en büyük yükü onun sırtında. Pentagon'un savaş çılgınlığının, tekeleli çıkar ortaklıklarının faturasını ödeyen, haksız bir savaşta haksız yere ölen o... Karaderillinin kara alinyazısı...

Che Guevara yeni cephele
açarken Johnson da silâh
politikasında ric'ate
başladı...

CHE GUEVARA
(Nihayet konuştu)

15

Nisan 1967 Cumartesi günü, Uruguay başkenti Montevideo'ya 150 kilometre mesafede, Punta Del Este şehrinde, «O.A.S.» (Amerika Kıtasındaki Devletler Teşkilatı) konferansı sona erdi.

Toplantıya katılan 20 devlet başkanından 18'si (21'inci üye Küba, 1962 bağında «O.A.S.»den ihraç olunmuştur) Washington direktiflerine uyup, ortak bildiri altında imzalarını attılar. Ekvator, Haiti, Nikaragua, Bolivya çekimser kaldılar.

Böylece, Birleşik Amerika Devletleri (U.S.A.) Başkanı Johnson tarafından ısrarla istenmiş bu «zirve konferansı», bir bildiriyle kapandı. Johnson aleyhine Punta Del Este sokaklarında halk gösterileri ve Ekvator Başkanı A. Gomez'inki gibi Washington eğilimlerine aykırı bazı demeçler, Amerika'nın lider çevrelerince fazla ciddiye alınmadı.

«Amerika kıtası ortak pazarı» denildi. «Komünist akımların önlenmesi»nden bahsedildi. V.s.

Ortak bildirinin sonuna da, «...ortak sayılmayacak askeri masraflar indirilmelidir...» cümlesi yerleştirildi.

İşte, bütün «klasik» gösterişi içerisinde, Punta Del Este konferansının «atom çağı» karakterini bu cümlede aramak gerekir.

Çünkü, devirlerdir Latin Amerika ülkeleri, Washington'dan müphem askeri diktatörlükler idaresinde sürünmüşlerdir. Askeri diktatörlükler silâh alış verişleriyle oyalanmışlardır. Hatta Latin Amerika ortamında edinildiği bu alışkanlığı, Birleşik Amerika, İkinci Dünya Harbi sonrası diğer ülkelerde de tatbika koymuştur. Aynı sebeple, Washington, sivil devlet

■ Vatikan'ın Hitler ile imzaladığı Concordat bugün kü Alman Hükümetini bağlar mı?

GEÇEN hafta, Batı Alman (Katolik eğilimli) "Echo Der Zeit" dergisi, bir haber yayınladı. Aynı haber, iki gün sonra, Vatikan temsilcileri ağzıyla (dolaylı dahi sayılsa) teyid edildi. Böylece, İkinci Dünya Harbi devrelerinde Vatikan'ın Hitler'le imzaladığı yazılı anlaşma (Concordat) meselesi, tekrar ortaya çıkıverdi.

"Concordat" meselesiyle beraber ise, bir takım eski iddialar, (doğru veya yanlış) hafızalarda canlandı:

1) Hitler'i iktidara getirip Almanya'daki Sosyalist akımı bastırmada, Amerikan sermayesi ve İngiliz politikası kadar, Katoliklik merkezi Vatikan'ın da rolü olmuş muydu?

2) Hitler'den önce Almanya Başbakanı Von Papen (ki Katolik'ti), Vatikan'ın gizli Kardinal'lerinden biri miydi?

3) Sovyetler Birliği'ndeki ekonomik kalkınmayı Doğu ve Batı Avrupa ülkeleri için tehlikeli sayan Papahk, Hitler'i, Doğu'ya müteveccih bir Dünya Harbi'ne teşvik etmiş miydi?

4) Nazi kuvvetlerinin özellikle Doğu Avrupa ve Balkan'ları işgalleri üzerine, Vatikan, bu bölgelerdeki halkı Katolik dinine çevirmek için Hitler'ci teşkilattan faydalanmış mıydı?

5) Tüm Avrupa'da yaşayan Yahudileri, Hitlerci işgal kuvvetlerine ibhar edenler çoğunlukla katolik unsurlar mıydı?

6) Katoliklerin Yahudileri İsa'nın çarmıha gerilmesi olayı yüzünden "Allah Katili" (Deicide suçlu işlemiş) saymaları, bahis konusu Yahudi katliamı sebeplerinden biri miydi?

7) Nazi'lerin, gerek Yahudileri gerekse Doğu ve Batı Avrupa'lı diğer unsurları kütle halinde öldürdükleri, Papa Pius XII tarafından bilinmiyor muydu?

8) Pius XII, Hitler'cilerin toplama kamplarına; gaz odalarına; jenosid hareketlerini; ve diğer korkunç eylemlerini biliyor idiyse, acaba neden (doğrudan doğruya veya dolaylı bir lisanla) aynı katliamı takbih etmedi? Katolikleri uyarmadı?

9) Pius XII, Hitler'le bir anlaşma (Concordat) imzaladı mı? Böylece Vatikan, Nazi Almanya'sını Sovyetler'e karşı silahlı çatışmaya teşvik etti mi?

"Echo Der Zeit" a göre, Batı Almanya'da Vatikan idaresine tâbi Katolik din okulları vardır. Bunların eğitim programı, Papa Pius XII ile Hitler arasında imzalanmış şu meşhur "Concordat" ya (anlaşmaya) göre ayarlanmıştır.

Oysa, Batı Almanya eyaletlerinden Baden-Württemberg ve Rhenanie Palatinat'ında, bu "confessionel" okullarının programları şimdi değiştirilmektedir.

İşte, Vatikan, Federal Almanya Dışişleri Bakanı Brandt'a bu sebeple bir protesto yollamıştır. Çünkü, Batı Alman Hükümeti, "confessionel" din okullarının programlarını değiştirmekle, 1933 tarihli "Concordat" hükümlerine aykırı hareket etmektedir.

Eskinin iftihar vesilesi sayılamayacak zihniyeti, şu sorular acaba neden böylesine tazelenir? Nazizm hortlatılmak mı istenmektedir? Yoksa hortlama tehlikesi mevcut faşist tehlike önlenmeye mi çalışılmaktadır?

Latin Amerika'nın her köşesinde yeni bir kuruluş cephesi açılıyor

LATİN AMERİKA DÖNÜM NOKTASINDA...

HALUK TANSUĞ

adamlarından çok ülkelerin askeri idareleriyle iş görmeye çalışmıştır.

Şimdi ise, "sart sayılmayacak askeri masraflar indirilmiştir" fikri Punta Del Este'de (ilk defa) ortaya atılıyor.

Silâhlanmanın (az oranda dahi olsa) azaltılması, Latin Amerika ülkelerinde askeri diktatörlüklerin nisbeten ön plandan çekilmesi demeye gelir. Silâh lüzumu azalan bir ülkede, askeri diktatörlük sebebi hikmeti (hiç değilse) azalmış yönelim başlayacaktır. Sivil idarelere açısından, Amerikan askeri kudreti, askeri rejimler derecesinde önemli unsur addolunmayacaktır.

"Silâh" ise, Washington idarecileri bakımından ve İkinci Dünya Harbinden bu yana, çift yönlü dış politika faktörüdür. Başka deyişle, Washington, hem silâh tehdidiyle hasım Sovyetler Birliği'ni yıldırma çabısı, hem de silâh satışı yolundan Doğu Bloku dışındaki (tarafsız veya müttefik) ülkelere sızma imkânı kazanır.

Dolayısıyla, silâhlanma ve silâh ihracatı (getirdiği maddi kâr dışında) Washington dış politikasının çift yönlü temellerinden biridir de... (Bak: ANT, 18 Nisan 1967, sayfa 13).

Şimdi Punta Del Este'de, Johnson idaresi, Amerika'nın bu dış politika temelini sarsıyor. Yedek politika kozu bulunamayışına rağmen, "silâh" unsurunu ikinci plana itiyor. Acaba bu garip gelişme nedendir? Sebep, Johnson'un bir hatası mıdır? Yoksa, olayların kaçınılmaz bir sonucu mu?

Punta Del Este kararları açısından dünya olayları kıymetlendirildiğinde görülür ki, Latin Amerika'da silâhları a-

zaltmaya yönelik, olayların zoruyla ortaya çıkmıştır. Bütün zenginliğine rağmen, Birleşik Amerika'nın bütçesi, yetersizliğe düşmüştür. Bir taraftan Vietnam Harbi masrafları, bir taraftan atom ve füze silâhlarının mâli yükü, öbür taraftan ufukta beliren ekonomik buhran emareleri, Johnson'u telaşlandırmıştır. Kısacası Latin Amerika ülkelerine hem askeri hem de ekonomik yardım, geniş çaplarda, Washington için imkânsızlaşmıştır.

Bu sebeple Johnson'un iki ihtimâlden birini seçmesi gerekmiştir: Ya, Latin Amerika diktatörlüklerine silâh verip onlara ekonomik yardımı azaltarak bu ülkelerin içerden çökmesini kat'iyetle göze almak. (Bak: ANT, 28 Mart 1967, sayfa 15). Veya silâh yardımını azaltıp ekonomik yardımı çoğaltarak, Washington'un Latin Amerika'da hegemonyasını bu yoldan devamla çabışmak.

Punta Del Este konferansı, bahis konusu yeni denemenin Birleşik Amerika açısından ilk belirtisidir.

■ İki yıldır ilk defa sesi çıkan Guevara "Parola Vietnam'lar yaratmakta" diyor

Latin Amerika, Washington'un tutum değişikliği dolayısıyla bir dönüm noktasında bulunurken iki yıldan beri kayıp bulunan ünlü ihtilâlcı Che Guevara'nın Havana'daki bir tekilâta gönderdiği mesaj Küba gazetelerinde yayınlanmıştır. Dünya ülkelerine hitap eden ve nereden gönderildiği bilinmeyen mesajında Guevara, Boliva ve Brezilya'da yeni ihtilâlcı cephe açıldığını

bildirdikten sonra "Parola, dünyada iki, üç hatta daha çok Vietnam yaratmaktadır" demek ve Komünist Çin ile Sovyetler Birliği'ni Kuzey Vietnam'ı tek başına bırakmakla suçlamaktadır.

Latin Amerika'da çete savaşının hızlandığını bildiren Guevara şimdiye kadar çeşitli ülkelerde görülmüştür ve kendisinin gittiği her yerde mukavemet hareketleri organize ettiği anlaşılmaktadır.

KATOLİK PAPAZI VE NAZI SUBAY
(Vatikan'ın bağışlanmayacak günahı!)

KÜLTÜR EMPERYALİZMİ

ÜZERİNE KONUŞMALAR

Emperyalist bir kültürün varlığından söz edilebilir mi? Kültürde emperyalizm nerde başlıyor, nerde bitiyor? Kültür emperyalizminin işleyişi nasıldır? Basını, milli eğitimi, sanat kollarını nasıl etkiler? Bu etkilere karşı —batı düşmanlığı şeklinde yazılaşmadan— nasıl direnebiliriz? Geçmişten devraldığımız kültür mirasının nitelikleri nelerdir? Türk kültürü nelerle karşı direnmeli, neleri benimsemelidir? — Bu açık oturum, bu sorunların cevaplarını tartışmak, aramak, bulmak için düzenlendi. Arkadaşımız Ferit Edgü'nün, Paris'te, ANT için düzenlediği oturumda tartışılan sorunların ve ileri sürülen düşüncelerin bütün Türk aydınlarını, düşünürlerini, sanatçılarını yakından ilgilendireceğini, verimli tartışmalara yol açacağını umuyoruz.

F. EDGÜ.— Son yıllarda, hemen bütün az gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, memleketimizde de, Batı'yı bir toptan yadsıma eğilimi göze çarpmaktadır. Batı kavramı çevresindeki tartışmalar yeniden alevlenmiştir. Ama bu kez sorun oldukça değişik açılar altında tartışılmaktadır. Konuyu, sosyoloji tarihi açısından ele alan Niyazi Berkes'in incelemeleri, sorunun hangi yönden ele alınması gerektiği noktasında belirli bir ışık getirmiştir, diyebiliriz. Berkes'in Batıcılık, Ulusçuluk ve Toplumsal Devrimler adlı kitabı şu cümle ile sona eriyordu: «Batıcılık hiç bir yerde gerçekleşmemiş, sadece gericiliğe yarayan, bir bireyci aydınlar ütopyasıdır.» Son zamanlarda bu görüş, belki bir yanlış anlaşılmanın sonucu, daha da öteye götürülmüş, ve az önce de belirttiğim gibi, Batı'yı bir toptan yadsıma eğilimine dönüştürmüştür. Bugün, bir çok aydınımız Batı kültürünün emperyalist niteliklerinden söz etmekte; yalnız iktisadi sömürçülüğün değil, aynı zamanda bir kültür sömürçülüğünün de yürürükte olduğundan, bu alanda da sömürçülere karşı savaşmaktan söz edilmektedir. Yani bir zamanki toptan Batı hayranlığı, bugün yerini toptan bir Batı düşmanlığına bırakmak üzere. Açıkça söylemek isterim ki, ben bu davranışın da birincisinden daha verimli olacağını inanmıyorum.

Sorun şudur: Bugün gerçek bir kültür sömürgeçiliğinden söz edilebilir mi? Kültür emperyalizmi diye bir şey var mıdır? Varsa bunun işleyişi nasıldır? Bu ne zaman başlamıştır? Buna karşı bugüne değin Türk toplumunda bir karşı koyuş olmuş mudur? Böylesi bir karşı koyuşa dikkat edilecek noktalar neler olmalıdır? v.b.

P. N. BORATAV.— Soruların tartışmasına girişmeden önce bir iki açıklamamın faydalı olacağını sanıyorum.

Kültür sözcüğünden, çokluk, değerliliği —belirli birtakım ölçülere göre— onaylanmış, olumluluğunu kabul ettirmiş, söz ve sanat ürünleri anlaşılır. Ama, kültüre bu tanımlamayı yapan çevrelerin onaylamasından geçmeden de, kendi okuyucu, dinleyici, seyirci... çevresi olan, öteki çevrelerin yargısına al-dırış etmeden yaratılan, yaşayan, gelişen bir başka «kültür» daha olduğunu unutmayalım: değerini küçümsesek de, onu «kültür dışı» saysak da o, başka ortamlarda bizim «gerçek kültür» dediğimiz ürünlerin işini, kendi ortamında görmekte, düşün, duygu, dünya görüşü, töreler ve görenekler karşısındaki

tutumlar, v.b. gibi türlü sorunlarda kendi etki çevresini beslemektedir. Kültür tartışmalarında bu olguyu göz önünde tutmak zorundayız.

Tanımlama aydınlığı açısından da, kültür deyince, hem sanat —söz sanatları ve ötekiler— hem bilim, hem de düşün (felsefe, dünya görüşleri v.b.) alanlarında çalışmaları ve yaratmaları anlamadığını belirtiyim. Bu küçük açıklamayı yaptıktan sonra, şimdiki sorularınızı cevaplamaya çalışayım.

Evet, ben Emperyalizm — sömürgecilik kavramlarının kültür alanına da aktarılacağı kanısındayım. Emperyalist bir kültürün varlığından söz edilebilir, çünkü politik bir emperyalizm —yeni köklere bürünmüş olarak bugün de ayakta duruyor; onun buyruğu altında tuttuğu ülkelerde —ya da çevrelerde— örgütleri var; bu örgütler, emperyalist düzeni yürütmek için, her alanı olduğu gibi, kültür alanını da denetlemek isteyecektir; okullar, basın ve yayın organları, edebiyat ve sanat kolları... kurulu düzeni bozulmasını önleyecek yönde fikirlerin ve duyguların beslenmesini sağlamak için çaba gösterecektir.

Kültür emperyalizminin işleyişi, kültür yaratmalarının çeşitli kollarına göre, çeşitli görüntülerde olur: büyük tirajlı basın —sosyalist olmayan memleketlerde— büyük monopollerin, ya da onların uyuğu olan ortaklıkların veya kişilerin ellerinde olduğunu hep biliriz. Emperyalizm, buyruğunu yürütmek istediği yerlerde —bu tepki basını, türlü yollardan kendi politik çizgisinde tutacaktır. Basını, daha dar anlamıyla kültür yaratmalarında —vasıtalı vasıtasız— etkili herkesçe bilinen bir şey: yazara, hiç olmazsa büyük ad kazanmaya kadar ekmeke parası veren kaptı, basın kaptıdır.

Emperyalist bir dış politikanın uyuğu olan hükümetlerin milli eğitim politikasının da bu genel politikanın etkisi dışında kalacağı düşünülmez; ve bu etkinin direnme güçlerinden yoksun olan, her öğretim basamağında —üniversite ortamına kadar— kendini duyurması bir ayrı yazıdır.

Tiyatro, sinema, edebiyat, müzik ve çeşitli sanat kollarında iş daha çaprazlık; bunlar savunma güçleri daha büyük bir cephe kurabilirler; ama, yığınlar üzerinde en çok eğitim etkisi bunlardan geldiğine göre, emperyalist kültürün sızdığı ölçüde en yıkıcı sonuçlar da bu kültür kollarından gelir. Ama, öte yandan da, politik bakımdan denetlenmesi en çetin olan da —sat ve ede-

PERTEV NAİLİ BORATAV

biyat kollarıdır: sanatçı, şair, romancı — hele belli bir güce erişip kendini tanıtmış, ad yapmışsa, bilinli ve hesaplı olarak kafasını satmadıkça, kolay kolay buyruk altına sokulamaz. — Kazancı onun yaratma gücüne bağlı olan dış çevre de, onun düşün özgürlüğüne — politik düzen kökten kırıcı yollara başvurmayı zorlayıncaya kadar hiç olmazsa — saygı gösterir.

Türk toplumunda kültür emperyalizmine bir karşı koyuş olmuş mudur? sorusuna iki örnekle cevap vermek istiyorum. Bunlardan birincisi arkeolojik alanındadır. Bilindiği gibi, Cumhuriyet döneminde önce, Osmanlı toprakları üzerindeki arkeolojik kazaların verileri batı müzelerine taşındı. Cumhuriyet rejimi, kurtuluş savaşını emperyalizm üzerine zaferinin bir sonucu olarak kültür alanında en göze batan, en kolay önlenecek nitelikte görünce, bu sömürçü yağmacılığa son verdi. Vereceğim ikinci örnek, Atatürk'ün anti-emperyalist ulusçuluk anlayışıdır. XIX. yüzyıl batılı tarih ve dil bilimlerinin bir verisi niteliğiyle beliren ve 1933'te Almanya'da bir devlet politikası hâlini alan hindo-avrupalı (nazilerde «aryen») soyun üstünlüğü ve uygarlıkları dünyaya yaydığı görüşü. Bu görüşe karşı Atatürk'ün tepki: bilinen Hindo-avrupalı uygarlıklardan daha eskilerini yaratan ulusların Türk soyundan olduğu; Sümer, Hitit dillerinin Türkçe ile aynı kökten geldiği; Hindo-avrupa dilleri ile Türk dilinin, en uzak geçmişte, aynı köke çıktığı...

F. EDGÜ.— Ama bu da yanlış bir görüştü. Bir yanlışlığa başka bir yanlışlıkla karşı çıkılıyordu. Olumlu bir yanı var mıydı? bilmiyorum; ama bi-

liyel hiç bir yanının olmadığını bugün hepimiz biliyoruz.

P. N. BORATAV.— Aslında bu görüş yeni bir ulusal romantizmdir. Haklı bir tepki olmakla beraber, her romantizm gibi, zararlı yönelere vardır.

F. EDGÜ.— Öyle sanıyorum ki bugün her zamankinden daha çok gerçekçi olmak zorundayız. Böylesi romantizmlerin Türk toplumuna bir yararı olmadığını gördük. Gerçekçiliği öneriyoruz ama, abartmalarla, dün olduğu gibi bugün de, gerçeğin dışında bir noktada buluyoruz kendimizi. Sizce bugün, bu alandaki gerçekçilik kendisini nasıl belirlemelidir?

GÜZİN DİNO

ABDİN DİNO

FERİT EDGÜ

yozaşma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştı. Fransız dili adeta melez, karma bir dil olmaya yüz tutmuştu. Bunun adını da taktı: «Franglais» diyordu buna. Türkçeye çevirecek olursak Frenk-İngiliz dili gibi bir şey oluyor. Demek istiyoruz ki kültür emperyalizmi yalnızca az gelişmiş ülkeleri değil, çok gelişmiş ülkeleri de ilgilendiren, kuşku-landırıcı bir sorun durumuna gelmiştir. Elbette ki bugün en güçlü emperyalist memleketi meydana getiren Amerika, kültür emperyalizminin tek kaynağı değilse bile, hiç şüphesiz baş kaynağı halinde.

Demek oluyor ki sorun, yalnızca az gelişmiş ülkeler sorunu değil, Amerika'ya göre, askeri ve iktisadi planda, daha az güçlü memleketler için de söz konusu. Elbette ki bizim memleket gibi şu ya da bu ölçüde az gelişmiş bir ülke için, bu sorun çok ciddi bir sorundur ve eğer Fransa buna karşı direnmek zorunluluğunu duyuyorsa, bizim bu zorunluluğu bir kat daha fazla duymamız gerekir.

Bu sözünü ettiğimiz kültür emperyalizminin başlıca özelliği çok dolambaçlı yollardan sızmasıdır. Yani bu sızıntı, belki en tehlikeli yolunu küçük yaştaki çocuklar ve gençler üstünde gösteriyor. Kültür emperyalizmi gayet mâsum şekiller alıyor. Örneğin evimden çıkar çıkmaz, burada, Paris'te, bir kaç adım atınca bir oyuncakçı dükkânıyla karşılaşırım St. Jacques sokağında. Bu dükkânda birtakım, tatlı, güzel oyuncaklar vardır. Örneğin çok güzel küçük makineli tüfeklerdir bunlar, ya da bombardıman uçakları. Nedense bu uçaklar hep Amerikan bayraklarıyla süslenmiştir. Sonra bol miktarda kovboy kıyafetleri vardır. Billirsiniz, kovboy genellikle çok zarafetli bir mahûlkle uğraşır, o da kızıl derilidir. Kızıl derili, mutlak öldürülmesi gereken, vahşi, başka ırktan (adı üstünde kızıl ırktan) bir yaratıktır. Bütün oyun düzenleri, Amerikan uçakları, bombalarını bombalamak (tabii ki bir oyun bu), kızıl derilileri yok etmek ve buna benzer daha birçok mâsum, çok tatlı oyunlarla uğraştırmak çocuğu. Çocuk bir az büyüyünce, gene bizim mahalleden söz ediyoruz, St. Séverin sokağında bir sinema vardır, sık sık western haftaları düzenler; bu haftalarda bildiği gibi sürekli olarak kovboy filmleri gösterilir. Bunlar Amerikanın göç çağına ait filimlerdir. Bunlarda da genel olarak, bol bol, eski deyişle kızıl derili cimhası edilir. Çünkü kızıl derili mutlak kötü kişidir. Demek istiyorum ki daha küçük yaşlardan itibaren oyuncaqlarla, derişle filmlele bir saldırganlık eğilimi beslenir çocukta. Bu arada yeni bir tür de türemiştir: science-fiction, masal-bilim gibi bir şey. Bunda da çoğunluğu Amerikalı olan bir takım üst-insanlar geleceğin teknik araçlarıyla birlikte, çok kötü ve besbelli beyaz olmayan yıldızlar arası bazı yaratıklarla savaşır. Yani saldırganlık, yalnız geçmişte ait değil, geleceğe ait bir biçim almıştır. Bunun da doğrudan doğruya kültürle ilişkisi yok gibi görünür, ama kültüre hazırlık çağındaki çocukların daha başlangıçtan itibaren, başkalarını yoketme ve saldırgan bir tavır takınmaya hazırlayan bazı araçlar olarak beliriyor. Anlatmak istediğim şu ki, bu saldırganlık eğilimi bir yandan bu saldırganlığı yapanlar için hazırladığı gibi, aynı zamanda bu saldırganlığa uğravacak olanlara da, bu saldırganlığı doğal bir şeymiş gibi gösteren bir alıştırma yöntemi olarak ortaya çıkıyor. Kültür emperyalizmi böylece bir takım erken çağlardan itibaren çocuk üzerinde bir hazırlık yapmaktadır. Öyle sanıyorum ki Türkiye'de de bunun bazı izleriyle karşılaşılabilir.

de tuttuğu Milli Eğitim (okullar) alanında oluyor. Okul dışı kültür eğitiminde asıl büyük tehlike yukarıda değindiğimiz, ve çokluk kültür dışı sayılan, ve asıl halk kalabalıklarına yayılma olanagını taşıyan ürünlerindedir: çünkü bu alanı kontrol imkânı ancak büyük mahl güçleri elinde tutanlardır. Halkın zevki, eğilimleri çok kazançlı bir işletme niteliğindedir bu iş a'ama için. Eskiden din için halkın afyonunu terimi kullanırdı. Şimdi belli bir çeşit edebiyatla, sinema ile, radyo, televizyon vb. yayınlarla halk yığınlarını uyuşturan ya da, kolayca erişilen başları'nın hayalyle oyalayan çeşitli kültür araçlarını bu terimle tanımlamak yanlış olmaz.

Yayın devletleşmediği ülkelerde, bu yalancı kültüre karşı savunmanın tek yolu, onun eriştiği yeriye olumlu gerçek kültürü ulaştırabilmekle mümkün olur.

A. DİNO.— Pertev sorunun bir çok yönleri ile karşı karşıya kalarak sorunun bir çok yönleri ile ilgili karşılıklar verdi. Söylediklerinin hepsi de çok ilginç. Şimdi ben, Ferit'in soruları üstünde düşündüklerimi söylemeye çalışacağım. Birincisi şu, düşünce emperyalizmi yalnızca az gelişmiş ülkeleri mi ilgilendiriyor? Yoksa daha geniş bir sorunu mu karşı karşıyayız? Hatırlayacakmış bir süre önce Fransa'da Sorbonne profesörlerinden ve sanat eleştirmenlerinden Etienne bir çıkış yapmıştı. Bu çıkışa göre Fransız kültürü, özellikle Fransız dili tehlikedeydi. Tehlikenin kaynağı Amerikan kültürüydü. Etienne'a bakılırsa, Fransız kültürü

P. N. BORATAV.— Batı'nın sömürgeci-emperyalist tutumuna karşı direnmeyi batı-yabancı-düşmanlığı şeklinde yozlaştırmamak, Batıdan gelen herşeyi eküfüra saymamak; bilimde ve sanatta yerli-özel niteliklerle, uluslar-arası insanlık değerlerine ayrı ayrı haklarını tanımak gerekir.

Batıda bugün, XIX. yüzyılda, XX. yüzyılın başlarına baka, kültür alanında söz sahibi olan, ağır basan kişilerin, bilioçli olarak sömürücü-emperyalist düzenden yana değil, özgürlükleri için savaşan uluslar ve topluluklardan yana olduklarını unutmamak.

Batılı bilimin, her gün daha belirli olarak, eskiden kurtulamadığı ön-yargılardan («aryens» soyunun ve uygarlığının, buristiyancılığın üstünlüğü vb.) kurtulduğu, insanlığı değer yargularıyla sınıflamadan görmek çabasında çok ilerlemeler yaptığını kabul etmek, böylece Batı bilimine karşı eski güvensizlikte

direnmemek bu gerçekçi tutumun ana ilkeleri olmalıdır.

Bugün emperyalist kültürün yayıcıları, eskiye baka, çok güçsüzdür. Büyük düşün ve sanat adamları anti-emperyalist cepheindedir. Ekonomik baskısı altında tuttuğu ülkelerin kültür alanını emperyalizm, ancak kendi uyuğu olan hükümetlerin aracılığıyla denetleyebiliyor. Hükümetlerin kontrol ve baskıları, şartlara ve karşı koyucu güçlerin direnmelerine göre değişik olur. Örneğin 1946'lıardan 1960'a dış baskı araçları ve olanakları bugünkü kadar çeşitli, bol ve zengin olmadığı halde, Türkiye'de hükümetin kültür hareketlerine karşı tutumu daha ezici olabilmektedir: Üniversitelerin saldırılarına kısırtmak, resim, heykel, seramik gibi sanat yaratmalarında oraklı çekici amaçlar göründüğü bahanesiyle bu sanatları bile esansüraden geçirmek gibi. Bugünkü idarenin baskısı en çok, hükümetin doğrudan doğruya denetleme yetkisini elin-

LENİN PETROGIRADDA

Sosyalist akımın gelişmesi
Yazar: Edmund Wilson
Türkçesi: Can Yücel
Marx, Engels, Lenin ve diğer öncülerin hayat hikâyeleri, siyasal ve düşünsel faaliyetleri.

Çıktı.
AĞAOĞLU YAYINEVİ

(Ant Der: 175)

ARABA

Gogol'un «Delinin Hatıra Defterleri»nden sonra yeni üç hikâyesini gene Nihal Y. Taluy'un kaleminden bu kitapta okuyacaksınız.

Varlık Yayınevi
2 lira.

(Ant Der: 176)

NAZİM HİKMET Memleketinden İnsan Manzaraları

Dördüncü kitap çıktı
(1. kitap 6, 2. kitap 8, 3. kitap 6, 4. kitap 5 lira)

DE YAYINEVİ
Vilâyet Han, Kat 2,
Cağaloğlu
(Ant Der: 177)

JEAN-PAUL SARTRE

EDEBİYAT NEDİR

Yıllardır beklenen kitap çıktı
6 lira

DE YAYINEVİ

(Ant Der: 178)

Gelecek Hafta:
Türk Intelligensia'sının Batı'ya karşı tutumu

HALK PARTİSİ NEREYE GİDİYOR?

Önümüzdeki cuma günü toplanacak olan CHP Kurultayı geçtiğimiz hafta bütün gazetelerde de ele alınan başlıca konu oldu. Yazarların hemen hemen hepsi Kurultay'da Feyzioğlu ekibine pek şans tanımıyor, Ecevit'çilerin zaferine muhakkak nazariya bakıyordu. Üzerinde önemle durulan nokta, Kurultay sonrasında CHP'nin nasıl bir gelişme göstereceği ve bu gelişmelerin Türk siyasi hayatını ne yönde etkileyeceği idi.

Nitekim Cumhuriyet'te Nadir Nadi, Feyzioğlu ekibinin yavaş yavaş CHP dışına itildiğini belirtir: "CHP hesabına bir ölüm-kalım sınavı sayabileceğimiz bir operasyon. Öyle görülüyor ki, olağanüstü kurultayda bir tasfiye hareketi biçiminde gerçekleşecek, fakat bu tasfiyenin yankıları belki bir takım gelişmelere yol açabilecektir. Sonucun Türk demokrasisi için hayırlı olmasını dileriz diyor.

Evet Güresin, tasfiye sonrasındaki gelişmeyi şöyle değerlendiriyordu: "Sekizler olayını yaratan şey samiyet değil, eğer eskimiş Halk Partisi'nden koparlarsa da, parlamentoda bir grup teşkil ederlerse, yeni parti CHP'nin yerini alabilir. Hele bir epiri fanis olan İnönü göçtükten sonra denge tekrar kurulur. İşte aldandıkları taraf burasıdır. Nitekim DP zamanında da, bunlar gibi, Menderes faktörünü hesaba katmadan, kitlelerin psikolojisini düşünmeden aldanmalar görülmüştür. Kırk yıllık bir siyasi

teşekkül, isterse oy nisbetti yüzde 28'e düşmüş bulunsun, kolay kolay dağılmaz. Kaldı ki İnönü hayattadır."

Aynı gazetenin yazarlarından Burhan Felek ise bir CHP'li olarak partideki çekilmeyi şu şekilde yorumladı: "Bence hakikat, hâlâ Halk Partisi'nde idareyi elde tutan zümrenin seçimi istenilen neticeye ulaştıramamış olmasının tepkilerinden doğmuş kavganın zaman zaman şekli değiştirmesinden ibarettir. Çünkü

kılafıta yer yer çekişmeler, zirvede de bir iktidar mücadelesi başlamıştır. Bugün türlü mâna ve izahlarz büründürülen çekilmenin esası budur. Ve daha kat'isi, gelecek seçimde kimlerin liste başlarını tutacağı davasıdır."

AKEL'te Metin Tokar, Feyzi-

4 NUMARALI CELLÂD!

Ortada bir Endonezya tatbikatı var. Oradaki müslümanları da sizin yoldaşlarınız imha etmek istemişti. Orada da sizin adamlarınız ihtilâl yapıp başa geçmek gayretini göstermişlerdi.

Ne oldu akıbetleri?

Pis leşleriyle Endonezya sokakları doldu. Kanlarıyla Endonezya'nın nehirleri günlerce kırmızı renkte akmaya başladı.

Bunu mu istiyordunuz?

Zararı risa gösterececeğinizi!

N. MUSTAFA POLAT

(Bâbüdde Sabah - 18.1.1967)

seçimi kaybeden kurmay, işi bir seçim tâbiye hatası olmaktan çıkarak bir politik tâbirin izahı ve nihayet Halk Partisi'nin kırk seneden beri tuttuğu yolun hatalı olduğu iddiasıyla siyasi yelpazede yerinin tayıni şekline sokulmuştur. Ne var ki bu gelişmeler aşağıdan yukarı değil, yukarıdan aşağı yapıldığı için Fey-

zioğlu ekibinin akıbetini şöyle açıkladı: "Türkiye'de bir belirli çevreyle birlikte - Allahtan bu çevre tamamiyle değişir olmuştur - CHP'ye bir Demirel aranmaktadır ve Turhan Feyzioğlu bu talihsiz role adaylığını koymuştur. Oyunun bu olduğunu yalnız CHP'li değil, çok taraflı da açıkça görmektedir. Ve

BUYURUN CUMA NAMAZINA!

Bütün mekteplerin, üniversitelerin, fabrikaların, resmî dairelerin, hususî işyerlerinin cuma namazı saatlerinde işçi, memur ve talebelerine izin vermeleri, programlarını cumaya göre hazırlamaları lazımdır. Aktif hareket edenler zalim ve fâkirdirler. Temerrüd gösterenlerin küfrüne hükümlenir.

Bir müslüman, kendisine Cuma için izin vermiyon amirini dinlemeğe mecbur değildir. Zira (Hâlik'a mâsiyetle kula itaat yoktur!) Cuma namazı kılınmıyorsa o işi terk etmek lâzımdır. Bizim rızıkımız işverenler ve amirlerimiz değil Allah-ı Hak'tır.

"Bog vakit namazı yaslılar kılın. Bana cumalar yeter" diyen kâfir olur.

MEHMET ŞEVKİ EYĞİ

(Bugün - 14 Nisan 1967)

hâttanın karikatürü

— Ee... Bizim tencere bu. Bugün doğurur, yarın ötür!..

Semih Balçoğlu — Tercüman

Kurultay'da neticeyi almak bundan dolayı zor olmayacaktır."

Gürültay

Adalet'te Fatih Fuad ise, tasfiye sonrası hakkında şu tahminde bulunuyordu: "İnönü, işlerini kurultayda bitireceğiz, diyor. Doğrudur, bitirir ve mutlaka bitirecektir. Ama, bunu yapacak o düzene ve devşirme Kurultay, yalnız sekizlerin defterini dürmekle kalmayacaktır. Neticede hiç şüphe edilmemesi ki, az sonra İnönü'nün de nihayet Halk Partisi'nin de işi bitecek ve tabiatı hükümünü yürütmesini kimse engel alamayacaktır."

Son Havadis'te Mümtaz Faik Fınlık, ortamın solu hareketinin amacını şöyle değerlendirdi: "CHP'de altıktan devletçilikten başka ne kalmıştır? Hem o da artık, özel teşebbüsün yapamıyacağı şeyleri yapan devletçilik değildir. Gün geçtikçe gerçek mânasını ve hüviyetini alacak ve herhalde TIP'ın de beline vuraacaktır. Gözlerini şimdi TIP'e oy veren o küçük azınlığa dikmişlerdir. Çünkü estirdikleri yel kayadan başka bir şey koparamayacaktır. İşte Halk Partisi Kurultay'a şimdi bu hava ile geliyor. Gidiyor ama, galiba kendisi de beraber gidiyor."

Bugün'de Refik Özdek'e göre: "Yozlaşmayı, bozulmayı önleyecek küçük operasyonlar, organik bünyelerde olduğu gibi siyasi bünyelerde de bazen yararlıdır ve bunların yapılması bünyeyi sağlıklı yapar. Fakat CHP bünyesi ağır hastadır. Öyle küçük bir operasyonla şifa bulacak durumda değildir... 28 Nisan'da hiç bir şey halledilmeyecek. Kurultay bir gürültay olacaktır."

Bâbüdde Sabah'ta Vecihi Ünal, CHP'nin ortanın solu politikasının dayandığı kitleye çe-

liştigini belirterek şöyle diyor: "Halk Partisi, teşekkül ve tereküp tarzı itibarıyla egrafa, mütegalibeye ve yüksek bürokrasiye dayanmaktadır. Bu sebeple, hüviyeti isminin zıddıdır ve daima halktan uzak kalmıştır. Merkez solcularının salon sosyalistlerini avlayıcı politikasıyla CHP'nin dayandığı temel tam bir çatışma durumundadır. Kökünden kopan, temelden kayan CHP bu tonakuzaya düzeltmeye çalışacağına tavandaki çatlakları sıvamakla meşgul olmaktadır. Kurultay bir kaç kişiyi ihraçıyla da, tarafların uzlaşmasıyla da neticelenebilir. Fakat,

Gafın böylesi!

Ankara (Y.G.) — Federal Almanya'nın eski başbakanlarından Konrad Adenauer'in önceki gün ölümü üzerine Başbakan Süleyman Demirel tarafından 1948'de ölmüş eş Aguste Adenauer'e bir başsağlığı telgrafı çekilmiştir.

Müteveffa Bayan Adenauer'e gönderilen telgrafın Alman Posta İdaresi tarafından kimse verileceği merak edilmektedir.

YENİ GAZETE
(21.1.1967)

bu netice, temeldeki bozukluğu asla düzeltmeyecek ve parti içi mücadeleler kurultaydan sonra da devam edecektir. CHP ya politikasını dayandığı kitleye uyduracak veya yeni hüviyetine uygun yeni bir temele dayanacaktır. Bunun dışında kalan her çarpışmış CHP'yi biraz daha balırcaktır."